

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки та управління
Кафедра обліку, аудиту та оподаткування
Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр
Галузь знань: 07 Управління та адміністрування
Спеціальність: 071 Облік і оподаткування

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедрою _____
“ _____ ” _____ 2023

ЗАВДАННЯ

НА ДИПЛОМНИЙ ПРОЕКТ (РОБОТУ) СТУДЕНТА

Чепелюк Катерини Іванівни

1 Тема проекту (роботи): Організація і методика обліку та контролю діяльності бюджетних установ за умов розвитку електронного документообігу на прикладі Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби України Хмельницької області.

Затверджена наказом по університету від 15.08.2023 року Додаток № 14 заочна до наказу ректора № 30

Термін здачі студентом закінченого проекту (роботи) 11.12.2023

2. Вихідні дані до проекту (роботи): наукові статті, нормативно-законодавчі акти, періодичні видання, навчальна та методична література, підручники, монографії, форми звітності об'єкта дослідження.

3. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік витань, що їх належить розробити): Розділ 1. Теоретичні основи організації і методики обліку та контролю діяльності бюджетних установ за умов розвитку електронного документообігу. Розділ 2. Організація і методика обліку та контролю діяльності бюджетних установ за умов розвитку електронного документообігу на прикладі Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби України. Розділ 3. Удосконалення організації та методики обліку і контролю бюджетних установ. Висновки.

4. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): 1. Етапи організації бухгалтерського обліку бюджетних установ. 2. Рівні нормативного регулювання бухгалтерського обліку в бюджетних установах. 3. Завдання організації бухгалтерського обліку в бюджетних установах. 4. Завдання внутрішнього контролю бюджетних установ. 5. Підготовчі етапи організації електронного документообігу. 6. Особливості організації обліку бюджетних установ. 7. Тендери Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби України Хмельницької області у 2021-2023 роках. 8. Структура наказу про облікову політику Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби. 9. Схема бухгалтерського обліку за формою «Журнал-Головна» за умов електронного документообороту. 10. Взаємозв'язок етапів бухгалтерського обліку через електронні носії облікової інформації. 11. Відображення основних господарських операцій із діяльності Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби. 12. Електронні сервіси Державної казначейської служби України. 13. Предмет, об'єкт, метод і мета ревізії. 14. Процедури з автоматизації обліку і контролю установи. 15. Критерії оцінки методів контролю. 16. Трансформаційні зміни завдань контролю діяльності бюджетних установ на етапі переходу від пасивної до активної системи контролю. 17. Проблеми електронного документообігу.

5. Консультанти по дипломній роботі із зазначенням розділів роботи, з яких консультують

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

6. Дата видачі завдання 15.08.2023 р.

Керівник дипломної роботи _____

Завдання прийняв до виконання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№п/п	Найменування етапів дипломної роботи	Термін виконання етапів дипломної роботи	Примітка
1	Затвердження теми дипломної роботи	15.08.2023	Вик.
2	Опрацювання літератури, Складання плану Написання вступу		Вик.
3	Написання 1 розділу	до 01.10.23	Вик.
4	Написання 2 розділу	до 20.10.23	Вик.
5	Написання 3 розділу	до 20.11.23	Вик.
6	Написання висновків, рецензування роботи	до 10.12.23	Вик.
7	Захист дипломної роботи	23.12.23	Вик.

Студент дипломник _____

Керівник дипломної роботи _____

АНОТАЦІЯ

Студент Чепелюк Катерина Іванівна
Керівник Джулій Лариса Василівна, к.е.н., доцент
Тема Організація і методика обліку та контролю діяльності роботи бюджетних установ за умов розвитку електронного документообігу на прикладі Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби України Хмельницької області.

Пояснювальна записка дипломної роботи містить 80 сторінок, 10 таблиць, 18 рисунків, та загальний список використаних джерел із 63 найменувань та 2 додатки.

Ключові слова дипломної роботи: бюджетна установа, видатки, доходи, контроль, електронний документообіг, організація обліку, облікова політика.

Предметом дипломного дослідження є теоретико-методичні та практичні основи обліку і контролю діяльності бюджетних установ за умов розвитку електронного документообігу.

Об'єктом дослідження в дипломній роботі є процеси обліку і контролю діяльності бюджетних установ за умов розвитку електронного документообігу.

Результатами дипломної роботи є систематизація теоретичних положень за напрямками організації та методики обліку і контролю, а також дослідження практичних аспектів та обґрунтування пропозицій щодо удосконалення організаційних аспектів обліку і контролю бюджетних установ за умов електронного документообігу, що підвищить ефективність використання облікової інформації в управлінській діяльності бюджетної установи.

Одержані в роботі висновки можуть бути використані для вдосконалення процесів обліку і контролю діяльності бюджетних установ за умов розвитку електронного документообігу.

Дата виконання дипломної роботи "10" грудня 2023 року
Дата захисту дипломної роботи "23" грудня 2023 року
Студент К.І. Чепелюк

ЗМІСТ

	Вступ.....	6
1	Теоретичні основи організації і методики обліку та контролю діяльності бюджетних установ за умов розвитку електронного документообігу.....	9
1.1	Особливості організації та методики обліку і контролю в бюджетних установах.....	9
1.2	Державне регулювання організації бухгалтерського обліку та контролю в бюджетних установах.....	16
1.3	Мета, завдання та принципи організації обліку і контролю бюджетних установ за умов електронного документообігу.....	21
	Висновки до розділу 1.....	28
2	Організація і методика обліку та контролю діяльності бюджетних установ за умов розвитку електронного документообігу на прикладі Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби України	30
2.1	Особливості діяльності бюджетних установ на прикладі Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби України та організаційні аспекти його обліку та контролю.....	30
2.2	Особливості формування облікової політики, вибір форми обліку та розробка робочого плану рахунків бюджетних установ на прикладі Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби...	45
2.3	Методика обліку та контролю діяльності бюджетних установ на прикладі Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби.....	53
2.4	Висновки до розділу 2.....	62
3	Удосконалення організації та методики обліку і контролю бюджетних установ.....	63
3.1	Напрями удосконалення облікових процедур та процедур контролю в бюджетних установах під впливом розвитку комп'ютерних технологій...	63
3.2	Підвищення ролі облікової інформації в системі управління установою за умов електронного документообігу.....	71
3.2	Висновки до розділу 3.....	76
	Висновки.....	77
	Перелік джерел посилання.....	81
	Додаток А Документи з обліку діяльності Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби.....	88
	Додаток Б Меморіальні ордери бюджетних установ за умов електронного документообігу.....	91

					ДРОА. 022309.01.10.00		
Зм.	Лист	№докум.	Підп.	Дата			
Розробив		Чепелюк К.І.			Літ.	Аркуш	Аркушів
Перевірив		Джулій Л.В.				4	82
Н.контр.		Ченаш В.С.			ХНУ ОАМЗ-22-1		
Затвердж.		Скоробогата Л.В.					
					Організація і методика обліку та контролю діяльності бюджетних установ за умов розвитку електронного документообігу на прикладі Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби України Хмельницької області		

ВСТУП

Сучасна реформація процесів бухгалтерського обліку щодо безпосереднього виконання як державного бюджету, так і наближення такого виконання до теперішніх міжнародних стандартів обґрунтовується не лише з економічної, але і з політичної точки зору.

Для підприємств, установ та організацій державного сектору економіки робота системи бухгалтерського обліку та формування фінансової звітності виступає значною складовою візуалізації інфраструктурних складових національної економіки України, для теперішнього етапу її розвитку, на засадах дії законів вільного ринку. Адже саме бухгалтерський облік та така специфічна фінансова звітність державного підприємства, як звітність виконання кошторисів, має можливість запропонувати економічну та аналітичну інформацію, що потрібна для прийняття поточних та стратегічних господарських рішень для мікроекономічного рівня, і, надалі, для прийняття макроекономічних та політичних рішень подальшого розвитку – на загальноукраїнському державному рівні економічного розвитку.

Потреба посилення якісних характеристик та правдивості подання інформації у бюджетному обліку, прозорість державного фінансування та потреба загального показу отриманих та нагромаджених протягом звітного періоду даних у підсумкових звітних документах, обґрунтування підґрунтя для здійснення ефективних аналітичних дій, – це, у свою чергу, виступає основною ціллю процесів реформації та покращення бухгалтерського обліку для підприємств, установ та організацій, які фінансуються з державного бюджету.

Бухгалтерський облік в бюджетних установах має визначені особливості, тому що ці структури створюються для забезпечення виконання функцій держави, а їх утримання частково чи повністю здійснюється за рахунок державного бюджету. Також визначальним для обліку в бюджетних

установах є статус даних установ неприбутковими.

Біля джерел наукового обґрунтування теоретичних основ бухгалтерського обліку та контролю бюджетних установ стоять відомі вітчизняні вчені П.Й. Атамас, Ф.Ф. Бутинець, Р.Т. Джога, М.М. Каленський, В.І. Крисюк, С.В. Свірко, Л.М. Сідельник, І.Т. Ткаченко, О.В. Юрченко та багато інших, завдяки працям яких висвітлено сутність обліку та контролю бюджетних установ. Проте, під впливом змін в економічному середовищі відбуваються стрімкі зміни у функціонуванні бюджетних установ, що потребує подальших досліджень обліку і контролю бюджетних установ з метою його адаптивності до вимог зовнішнього середовища.

Мета і основні завдання дипломної роботи. Мета даної роботи полягає в дослідженні організації та методики обліку і контролю діяльності бюджетних установ за умов розвитку електронного документообігу на прикладі Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби.

Для реалізації мети дипломного дослідження постає необхідність вирішення наступних завдань:

- розкрити сутність бухгалтерського обліку та контролю бюджетних установ;
- дослідити особливості організації та застосування методики обліку та контролю бюджетних установ за умов розвитку електронного документообігу;
- дослідити чинну систему обліку та контролю діяльності бюджетних установ на прикладі Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби;
- розробити рекомендації щодо удосконалення обліку та контролю діяльності бюджетних установ за умов розвитку електронного документообігу.

Об'єктом дослідження в дипломній роботі є процес бухгалтерського обліку та контролю діяльності бюджетних установ на прикладі Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби.

Предметом дипломного дослідження є облікові процедури бухгалтерського обліку та контролю діяльності бюджетних установ за умов розвитку електронного документообігу.

Наукова новизна дипломного дослідження полягає у внесенні пропозицій щодо удосконалення організаційних аспектів обліку і контролю бюджетних установ за умов електронного документообігу, що підвищить ефективність використання облікової інформації в управлінській діяльності бюджетної установи.

Методи дослідження. При виконанні даного дипломного дослідження використовувались методи теоретичного пізнання та теоретичного узагальнення, а також спостереження, рахунки, аналіз, групування, баланс, зіставлення, подвійний запис, вимірювання, порівняння.

Інформаційним забезпеченням виконання дипломної роботи виступають закони України, Національні положення (стандарты) бухгалтерського обліку в державному секторі, нормативно-правові документи Міністерства фінансів України, Кабінету міністрів України, Державної казначейської служби України, матеріали науково-практичних конференцій, підручники, посібники, монографії, наукові статті, документи з організації та ведення обліку Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби. Результати дипломного дослідження узагальнено в тезах доповіді на науково-практичну конференцію.

Структура та обсяг роботи. Дипломна робота включає вступ, висновки, три розділи, список використаних джерел із 63 найменувань, 2 додатки, 18 рисунків, 10 таблиць. Основні матеріали дипломної роботи викладено на 80 сторінках.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ І МЕТОДИКИ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ДІЯЛЬНОСТІ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ ЗА УМОВ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБІГУ

1.1 Особливості організації та методики обліку і контролю в бюджетних установах

Одним із основних нормативних документів, які регулюють діяльність бюджетних установ, є Бюджетний Кодекс України. Документ визначає засади бюджетної системи України, її принципи, структуру, основи бюджетного процесу і міжбюджетних відносин, правові засади функціонування і відповідальність за порушення бюджетного законодавства.

П. 6 ст. 2 Бюджетного Кодексу містить наступне визначення бюджетної установи: «Бюджетна установа – це орган, установа чи організація, визначена Конституцією України, а також установа чи організація, створена у встановленому порядку органами державної влади, органами місцевого самоврядування, яка повністю утримується за рахунок відповідного державного бюджету чи місцевих бюджетів. Бюджетні установи є неприбутковими» [26].

Отже, виходячи із вищевизначеного, до бюджетних установ належать наступні установи (рис. 1.1). Для забезпечення функцій та завдань, які здійснюються органами державної влади та органами місцевого самоврядування, бюджетні установи використовують протягом бюджетного періоду план формування і використання фінансових ресурсів, що називається бюджетом.

Бюджети поділяються на місцеві бюджети та державний бюджет і їх сукупність, що побудована із врахуванням економічних відносин і регулюється нормами законодавства, та становить бюджетну систему України. Державний бюджет України виступає основним джерелом фінансів бюджетних установ. Забезпечувати здійснення його виконання протягом

бюджетного періоду відбувається шляхом надання повноважень органам державної влади.

Рисунок 1.1 – Види бюджетних установ

(Джерело: побудовано автором за [26])

Ці визначені повноваження закріплено в законі України «Про Державний бюджет України». До місцевих бюджетів належать обласні, бюджети районів у містах, районні бюджети та бюджети місцевого самоврядування. До бюджетів місцевого самоврядування також належать бюджети територіальних громад селищ, сіл, міст та їх об'єднань.

Таким чином, на сьогоднішній день бюджетні організації – це такі організації, що створені органами місцевого самоврядування, і діяльність яких частково або повністю фінансується за рахунок коштів державного чи місцевого бюджетів. Відповідно до даного визначення бюджетні установи

можуть одержувати фінансування із державного бюджету, а також із місцевих бюджетів, і вони є учасниками бюджетного процесу та наділені відповідними правами і обов'язками чи бюджетними повноваженнями. Відповідно, сфера функціонування бюджетних установ є особливо різноманітною за функціональними ознаками (рис. 1.2).

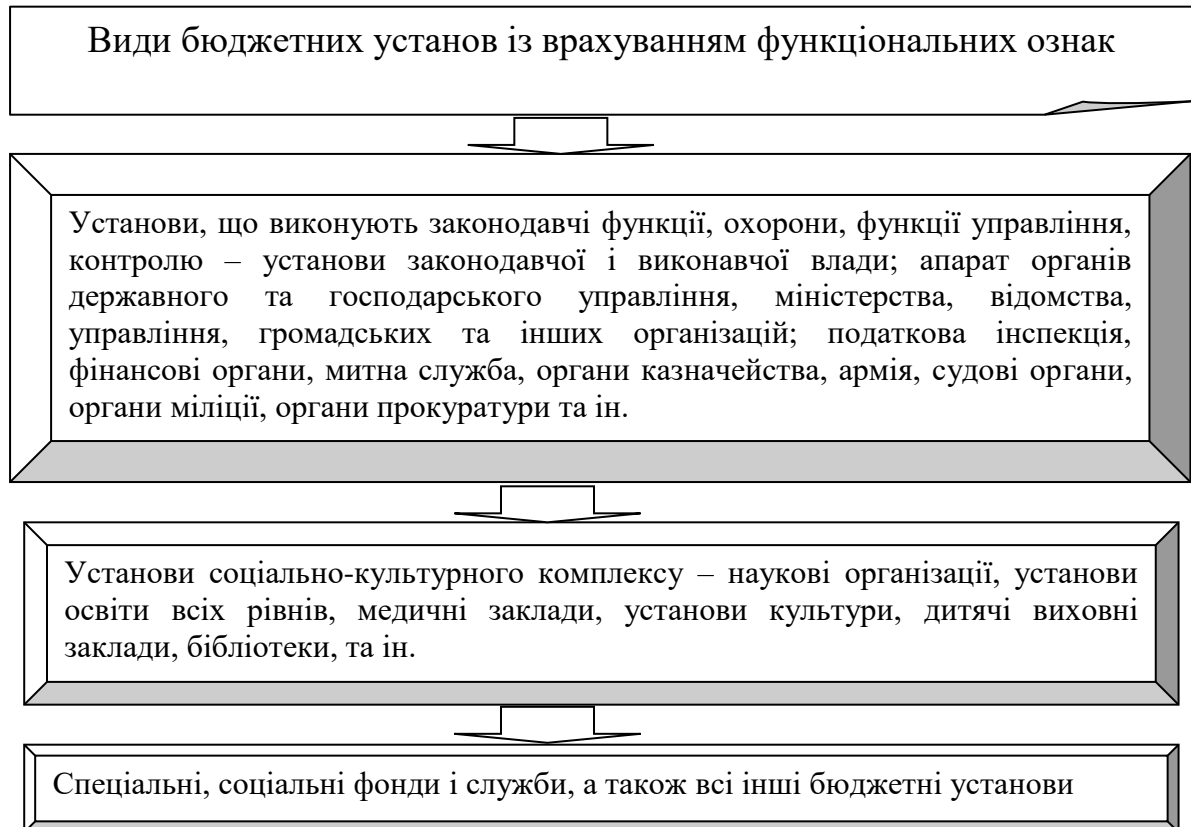

Рисунок 1.2 – Види бюджетних установ за функціональними ознаками

(Джерело: побудовано автором за [26])

Такий поділ бюджетних установ (рис. 1.2) відображає горизонтальні зв'язки, що сформувалися у бюджетній сфері. З огляду на побудовану на сьогоднішній день складну систему бюджетних відносин, бюджетні установи розподіляють на: головних розпорядників коштів; розпорядників коштів другого та третього рівнів. Найвагомішою складовою в даній схемі є установи соціально-культурного комплексу, сфера функціонування яких досить різноманітна. Проте, незважаючи на це, доцільно визначити головні та загальні особливості їхньої діяльності, які виокремлюють даний комплекс не

тільки в бюджетній системі, але й поміж інших складових систем економіки України загалом.

До них слід віднести наступні найважливіші моменти: основним результатом діяльності даних установ є послуга; показники ефективності праці в зазначеній сфері доцільно розглядати в економічному і соціальному аспектах, зважаючи на те, що другий, як правило, має більш пріоритетне значення; у нематеріальному виробництві найчастіше відбувається збіг двох фаз кругообігу та реалізації невиробничої послуги, і тоді традиційна схема «виробництво – розподіл – обмін – споживання» має скорочений вигляд, а саме «виробництво – споживання»; також послуги неможливо робити «про запас», послуги неможливо транспортувати (транспортування такої послуги можливе лише у вигляді зміни місця перебування виконавця), також неможливо споживати в більшій кількості, аніж потрібно.

Власне, організацію бухгалтерського обліку та контролю бюджетних установ доцільно розглядати як організаційні аспекти окремих систем в загальній інформаційній системі управління підприємством. Тобто, це окремі системи, що перебувають в безперервному розвитку, русі, взаємозумовлені і взаємопов'язані.

Сутність «організації бухгалтерського обліку» розглядається в багатьох наукових працях. Професор В.С. Лень дає наступне визначення організації обліку як цілісної системи: «Організація бухгалтерського обліку – це сукупність дій зі створення цілісної системи бухгалтерського обліку, підтримання і підвищення її організованості, функціонування якої спрямоване на забезпечення інформаційних потреб користувачів облікової інформації, включаючи вибір форм організації та формування матеріального й інформаційного забезпечення облікового процесу» [47, с. 6].

В праці Ф.Ф. Бутинця визначення організації бухгалтерського обліку пов'язується із контролем: «Організація бухгалтерського обліку – це система умов та елементів побудови облікового процесу з метою отримання достовірної та своєчасної інформації про господарську діяльність

підприємства і здійснення контролю за раціональним використанням виробничих ресурсів і готової продукції» [24, с. 40]. П.Й. Атамас акцентує увагу на тому, що бухгалтерський облік може бути ефективним тільки тоді, якщо виконує контрольну функцію [22, с. 6-7].

Професор В.В. Сопко трактує сутність організації бухгалтерського обліку як систему методів, способів та засобів, що забезпечують оптимальне функціонування його і подальший розвиток [58, с. 4]. Отже, термін «організація» може набувати різних змістовних особливостей, але широке його розуміння передбачає досягнення і збереження стану певної впорядкованості елементів (складових) системи загалом, підтримання якісної її визначеності. Тому основні елементи будь-якої системи становлять її основу.

Упорядкуванням всіх складових елементів системи бухгалтерського обліку та контролю господарської діяльності підприємств також характеризується як їх організація в широкому розумінні. Сутність такої організації полягає в цілеспрямованому впорядкуванні та удосконаленні структури й процесів бухгалтерського обліку, механізму, контролю і аналізу господарської діяльності як певних сукупностей. Упорядкування окремих складових елементів системи характеризує організацію обліку у вузькому розумінні.

Відповідно, термін «організація бухгалтерського обліку та контролю господарської діяльності» може визначати «організацію їх як систем», чи «організацію їхнього функціонування (управління ними) в часі і просторі.

Характерною особливістю організації бухгалтерського обліку бюджетних установ є забезпечення контролю за виконанням кошторису доходів та видатків, що вимагає правильного і чіткого ведення обліку касових та фактичних видатків.

Виходячи із сутності поняття «організація обліку в бюджетних установах», доцільно виділити наступні рівні суб'єктів організації бухгалтерського обліку (рис. 1.3):

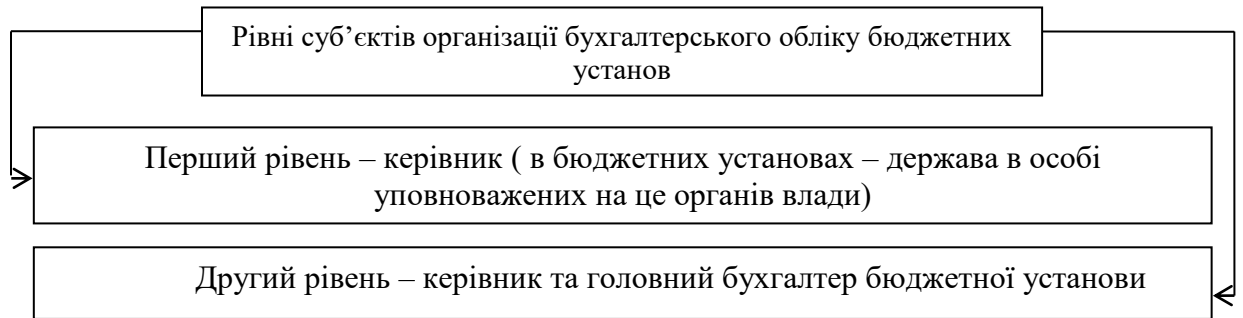

Рисунок 1.3 – Рівні суб'єктів організації бухгалтерського обліку
(Джерело: побудовано автором за [3; 22])

Відповідно до вимог чинного законодавства України, відповідальність за організацію обліку і забезпечення фіксації фактів проведених господарських операцій в первинних документах, збереження оброблених регістрів, документів та форм звітності впродовж встановленого терміну, але не менше трьох років, несе власник (власники) або уповноважений орган (посадова особа), який здійснює управління підприємством відповідно до установчих документів і законодавства.

Повну відповідальність за правильну організацію обліку несе держава в особі уповноважених органів влади і керівник та головний бухгалтер бюджетної установи.

Організація обліку в бюджетних установах складається з трьох взаємопов'язаних етапів (рис. 1.4). Завдання керівника і головного бухгалтера установи полягає у забезпеченні організації та ведення бухгалтерського обліку і контролю діяльності самої бюджетної установи.

Перший, методичний, етап організації бухгалтерського обліку передбачає встановлення системи способів та прийомів, які базуються на елементах методу обліку: використанні синтетичних та аналітичних рахунків, документуванні, застосуванні подвійного запису, інвентаризації, оцінці майна та зобов'язань, бухгалтерському балансі, калькулюванні та звітності.

На даному етапі відбувається: встановлення строків і порядку

проведення інвентаризації; визначення номенклатури статей витрат; визначення методу оцінки активів підприємства; вибір та затвердження переліку типових бухгалтерських проводок; розробка форм внутрішньої звітності, визначення їх переліку та порядку їх заповнення.

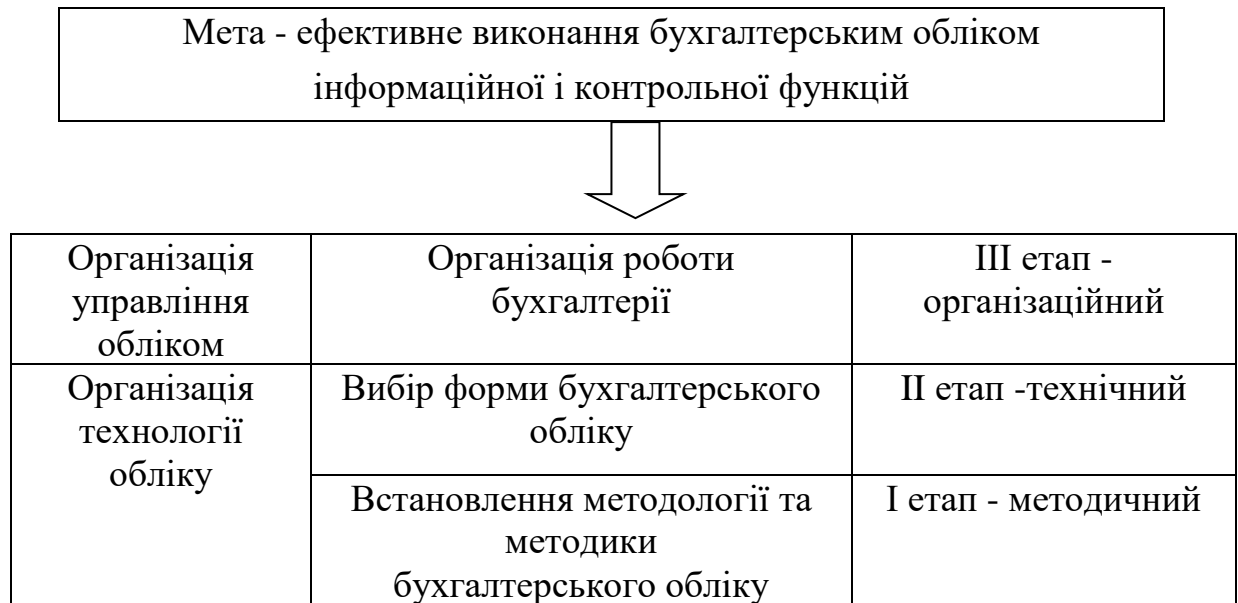

Рисунок 1.4 – Етапи організації бухгалтерського обліку бюджетних установ
(Джерело: побудовано автором за [3; 15; 22])

Другий етап організації обліку, технічний, охоплює вибір форми ведення обліку в установах. Бюджетна установа самостійно має право (в окремих випадках, за погодженням із вищою установою та за умови наявності фінансових можливостей) вибрати форму ведення бухгалтерського обліку. Можливо вести бухгалтерський облік в установі, використовуючи меморіально-ордерну форму, або із використанням відповідного програмного забезпечення та комп'ютерної техніки. Це потребує обов'язкового прийняття розпорядчого документу по бюджетній установі (розпорядження керівника чи наказу).

Розробка форм та переліку облікових реєстрів, визначення механізму здійснення записів до реєстрів та перенесення даних до фінансової звітності здійснюється суворим документальним регламентуванням.

Якщо на першому і на другому етапах відбувається організація ведення облікових записів, то вже третій етап – організаційний, – охоплює організацію функціонування облікового апарату. Він включає: обґрунтування оптимальної структури облікового апарату (систематизація облікових робіт за відповідними ділянками обліку); встановлення норм часу і праці, необхідних для виконання робіт та визначення оптимальної чисельності бухгалтерів; організацію робочих місць бухгалтерів; раціональне розміщення облікового апарату; набір кадрів та їх навчання; організація інформаційного, матеріального та технічного забезпечення працівників облікових служб; організація архіву бухгалтерських документів; встановлення точного і правильного обліку роботи працівників; контроль за виконанням працівниками своїх функцій; організація безпеки та захисту облікової інформації мотивація працівників бухгалтерії.

Слід також зазначити, що технічне забезпечення ведення обліку та розподіл обов'язків в бухгалтерії, залежать як від обсягу облікових робіт, так і від наявності комп'ютерної техніки та від вимог вищої установи.

Організація системи бухгалтерського обліку передбачає визначення основних положень облікової політики, тобто сфери нормалізації бухгалтерського обліку через певні методологічні норми, стандарти та правила.

Таким чином, організація системи бухгалтерського обліку бюджетних установ є дворівневою: перший рівень має приналежність виключно власнику (державі); другий рівень є відповідальним обов'язком керівника та облікового апарату бюджетної установи.

За правильність застосування технології та методології бухгалтерського обліку вся відповідальність покладається на головного бухгалтера бухгалтерської служби. Це має передбачатися в Положенні про діяльність бухгалтерської служби бюджетної установи.

1.2 Нормативно-правове регулювання організації бухгалтерського обліку та контролю в бюджетних установах

Зовнішнє нормативно-правове регулювання бухгалтерського обліку бюджетних установ та організацій, що відображається в регламентації облікової методики за відповідними напрямками, порядку документування господарських операцій, порядку формування та подання звітності тощо, має основним завданням забезпечити методологічну єдність щодо організації бухгалтерського обліку та контролю бюджетних установ загалом, а також, і порівнянність звітної та облікової інформації мікро- і макrorівнів.

Для поточного відображення в бухгалтерському обліку господарських операцій в бюджетних установах і організаціях, які утримуються за рахунок місцевих та державного бюджетів, застосовується План рахунків та порядок його використання, що затверджені МФУ [20]. Він побудований на основі додержання принципів плану рахунків бухгалтерського обліку підприємств, організацій і установ, що затверджений МФУ від 30.11.99 № 291, а також має структуру, що надає можливість отримувати повну інформацію, що необхідна для складання звітності та балансу про виконання кошторисів бюджетних установ.

Уніфікація планів рахунків різних систем бухгалтерського обліку підприємств, організацій та бюджетних установ є одним із важливих напрямів удосконалення системи бухгалтерського обліку, а також його реформування із застосуванням міжнародних стандартів. Вона надає змогу прискорити процес запровадження ІТ-технологій у бюджетну сферу обліку та контролю за рахунок використання спрощених типових проектних рішень, а також скоротити пов'язані із цим витрати та підвищити ефективність автоматизації обліку в бюджетних установах.

Згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 установа самостійно обирає форму бухгалтерського обліку із врахуванням особливостей своєї діяльності та

технології обробки облікової інформації.

Основною формою ведення бухгалтерського обліку бюджетних установ є форма «Журнал-Головна» – це різновид та спрощений варіант меморіально-ордерної форми обліку, рекомендованої інструкцією із бухгалтерського обліку. Дана форма застосовується в тих централізованих бухгалтеріях, що обслуговують установи охорони здоров'я, освіти та культури.

Основним регістром синтетичного обліку установ за форми «Журнал-Головна» є бухгалтерська книга Журнал-Головна, згідно якої і є назва форми бухгалтерського обліку. Згідно рішення головного бухгалтера установи вона може вестися за синтетичними рахунками, або субрахунками. Аналітичний облік працівниками бухгалтерії організовується на картках, в книгах або ж у відомостях.

Щомісячно для звірки синтетичного і аналітичного обліку із відповідними записами в книзі «Журнал-Головна» формуються оборотні відомості в розрізі кожної групи аналітичних рахунків, які об'єднані відповідним синтетичним рахунком.

Підставою для виконання записів в книгу Журнал-Головна та в регістри аналітичного обліку є додані до них меморіальні ордери та первинні документи [16]. Меморіальні ордери одночасно є накопичувальними відомостями в розрізі об'єктів обліку, яким присвоєні постійні номери. Кожен із них призначено для відображення окремих господарських операцій за видами відображуваних об'єктів обліку. Така сувора регламентація сучасної методології обліку бюджетних установ забезпечує його єдність, уніфікованість, порівнюваність інформації бюджетних установ різних галузей невиробничої сфери, а також можливість отримання зведених даних для контролю за виконанням бюджетів та кошторисів.

Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, що розробляються та затверджуються Мінфіном України, розробляються також окремо для бюджетних установ [17]. Міністерства та відомства України за погодженням із ДКСУ у випадку необхідності можуть видавати вказівки про

порядок запровадження загальних положень з бухгалтерського обліку в бюджетних установах своєї системи із урахуванням особливої специфіки їхнього функціонування.

Важливу організаційну роль в господарському обліку відіграє Державний комітет України із статистики, який узгоджує та розробляє із ДКСУ, Мінфіном України форми звітності. В бюджетних установах також є обов'язковим застосування цілої низки первинних документів, за різними об'єктами обліку, в розрізі проведених господарських операцій.

Бухгалтерський облік бюджетних установ всіх рівнів підлягає перебуванню під впливом системи законодавчого регулювання. Суб'єктами нормативного регулювання обліку в бюджетних установах є Кабінет Міністрів України, Міністерство фінансів України, Державне казначейська служба України, Державна податкова служба України, Національний банк України, Міністерство економіки України, Державна служба статистики України та інші державні органи. Загальну схему системи нормативного регулювання бухгалтерського обліку бюджетних установ в Україні можна представити п'ятьма рівнями, що відповідають чинному законодавству України. Кожен із цих рівнів містить відповідні нормативні документи (рис. 1.5). Ті установи і організації, які одержують бюджетні асигнування із державного чи місцевого бюджету, також складають звітність про виконання кошторису доходів та видатків. При формуванні інформації звітності про виконання кошторису доходів та видатків бюджетні установи керуються наступними нормативно-правовими документами:

- 1) Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (із змінами і доповненнями) від 16.06.1999р. №996-XIV [3].

2. Порядком подання фінансової звітності, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 28.02.2007 р. № 419 [11].

Бюджетні установи за результатами своєї діяльності можуть формувати грошові кошти з державного та місцевого бюджетів (кошти загального фонду бюджету), а також кошти спеціального фонду бюджету.

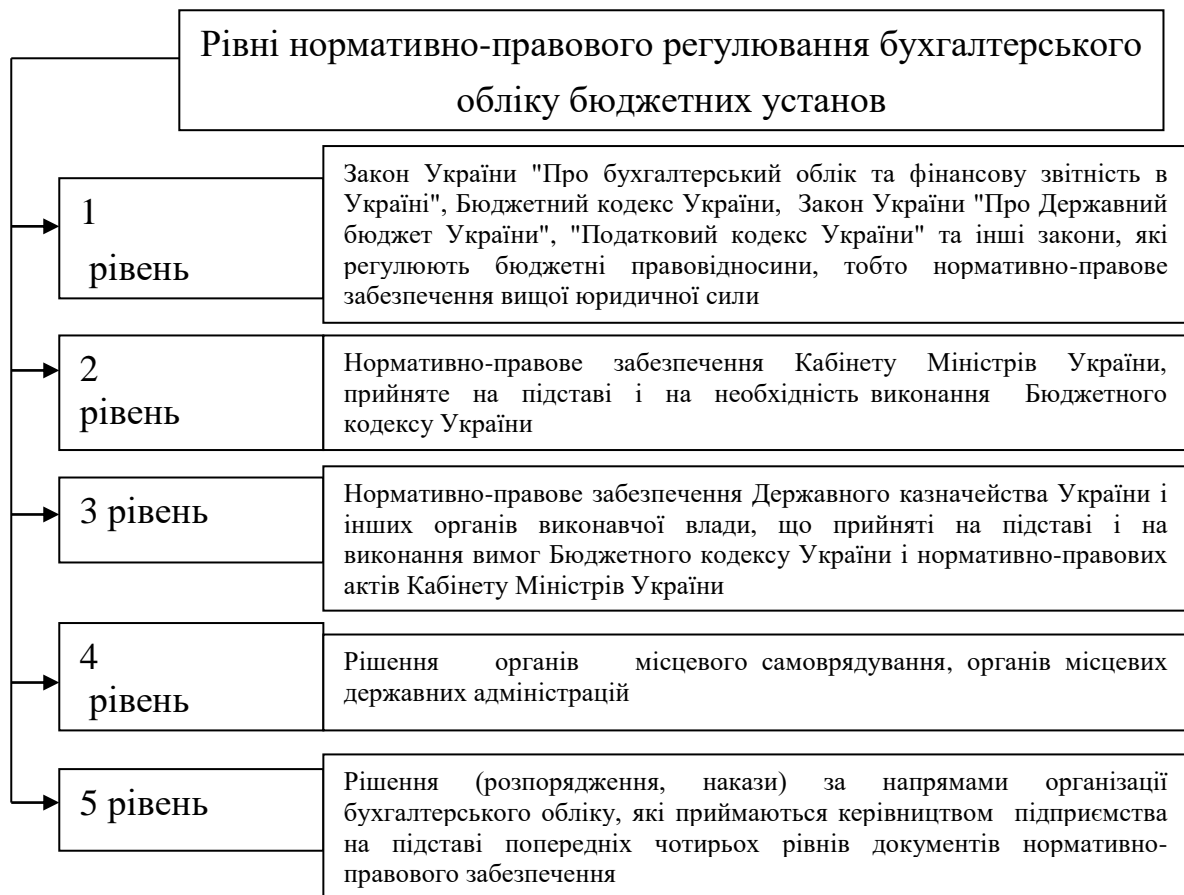

Рисунок 1.5 – Рівні нормативного регулювання бухгалтерського обліку в бюджетних установах

(Джерело: побудовано автором за [3; 15; 22])

Основні функції контролю бюджетних установ та використання коштів бюджету забезпечуються Державною аудиторською службою України. До складу її структурних органів належать: Північний офіс Держаудитслужби, Південний офіс Держаудитслужби, Північно-східний офіс Держаудитслужби, Східний офіс Держаудитслужби, Західний офіс Держаудитслужби.

До нормативно-правових актів, які регламентують функціонування органів Держаудитслужби, є Бюджетний кодекс України [26], постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Державну аудиторську службу України» від 03 лютого 2016 року № 43 та ін.

Згідно вимог чинного законодавства державний фінансовий контроль забезпечується структурним органом державного фінансового контролю

шляхом проведення інспектування, державного фінансового аудиту, моніторингу закупівлі та перевірки закупівель.

Інспектування здійснюється відповідним структурним органом державного фінансового контролю у вигляді ревізії і полягає в документальній та фактичній перевірці окремих питань чи певного комплексу фінансово-господарської діяльності кожної підконтрольної установи, що має забезпечувати виявлення та попередження наявних фактів порушення законодавства, визначення винних у їх допущенні матеріально відповідальних та посадових осіб. Результати ревізії оформляються в акті.

Найважливішим документом, що регламентує даний захід державного фінансового контролю, виступає Порядок проведення інспектування Державною аудиторською службою, а також її міжрегіональними територіальними органами, що затверджений постановою Кабінету Міністрів України 20.04.2006 за № 550.

Різновидом державного фінансового контролю виступає Державний фінансовий аудит, сутність якого полягає у перевірці та проведенні аналізу органом державного фінансового контролю діяльності бюджетних установ щодо ефективного і законного використання державних та комунальних грошових коштів та майна, правильності ведення бухгалтерського обліку, використання інших активів держави, а також достовірності фінансової звітності та ефективності функціонування системи внутрішнього контролю. Результати проведеного державного фінансового аудиту і їх оцінка оформляються звітом.

Також бюджетним установам в ході розпорядження фінансуванням із державного та місцевого бюджетів необхідно враховувати обмеження та правила, на всіх стадіях бюджетного процесу, які передбачені законом «Про Державний бюджет України» та Бюджетним кодексом. Сутність першого обмеження полягає в тому, що бюджетна установа не може здійснювати запозичення в різноманітних формах чи надавати позички юридичним і фізичним особам за рахунок бюджетних коштів, окрім випадків, що

передбачені законом про Державний бюджет України. Друге обмеження полягає в тому, що розпорядники бюджетних коштів можуть брати бюджетні зобов'язання і здійснювати видатки лише в межах бюджетних асигнувань, що встановлені кошторисами.

Отже, сувора регламентація бухгалтерського обліку та контролю бюджетних установ забезпечує основу формування єдиної інформації та можливість порівняння їхніх показників за результатами функціонування установ різних відомств, а також можливість отримання зведених показників для цілей контролю за використанням коштів бюджету та виконанням кошторису доходів та видатків бюджетів різних рівнів.

Тому своєчасність та повнота надходження доходів і контроль за законністю та цільовим використанням коштів бюджетів всіх рівнів належний рівень організації бухгалтерського обліку та контролю процесу виконання бюджетів всіх рівнів.

Для цілей ефективного виконання завдань, що поставлені перед бухгалтерським обліком та контролем бюджетних установ, необхідним є раціональна організація бухгалтерського обліку із врахуванням особливостей функціонування бюджетної установи. Правильна організація бухгалтерського обліку та контролю є одним із найбільш відповідальних аспектів діяльності кожної бюджетної установи. Без ефективного, раціонально організованого бухгалтерського обліку та контролю неможлива ефективне функціонування бюджетної установи, а також дотримання цільового використання ресурсів бюджетною установою відповідно до кошторису доходів та видатків.

1.3 Мета, завдання та принципи організації обліку і контролю бюджетних установ за умов електронного документообігу

Розглядаючи бухгалтерський облік та контроль бюджетних установ як системи, отримуємо висновок, що вони предметно виокремлені в системі управління установою як управлінські функції, а тому виступають складовими

зазначеної системи. Окрім того, вони належать до системи вищого символічного рівня – до системи господарського обліку та контролю, яка, в свою чергу, також включається до ще вищої умовної системи – системи економічної інформації.

Разом із тим контроль та бухгалтерський облік з позицій організації їх функціонування – не лише прості функції, і не сума вироблених системою технічних прийомів, а об'єктивно побудований порядок контрольних, облікових та аналітичних процедур, які їх виконують із даними, щоб отримати необхідну інформацію. Основою такої взаємодії і взаємозв'язків виступає подвійний запис на рахунках бухгалтерського обліку. Сутність його полягає в тому, щоб досягати взаємозв'язаного узгодження ресурсів, потреб та джерел у масштабі певної господарської системи – об'єднання, підприємства, асоціації, тресту, організації тощо; взаємної координації та взаємодії різних господарських формувань; забезпечення прогресивної збалансованості в економіці, а також пропорційності згідно із економічними законами.

Отже, організація бухгалтерського обліку бюджетних установ – це цілеспрямована діяльність державних органів влади, які забезпечують виконання кошторису доходів та видатків, а також діяльність зі створення, удосконалення і постійного впорядкування системи бухгалтерського обліку із метою забезпечення актуальною інформацією внутрішніх та зовнішніх користувачів [22, с.22]. Отже, організація бухгалтерського обліку в бюджетних установах повинна вирішити наступні завдання (рис. 1.6).

Від ефективності вирішення даних завдань залежать структура і якість бухгалтерського обліку, якість врахування запитів управлінського персоналу і структура інформаційної системи бюджетної установи. Об'єктами організації бухгалтерського обліку в бюджетних установах є аналітичний та обліковий процеси, праця виконавців - спеціалістів, зайнятих обліком і контролем, структура обліково-економічних підрозділів апарату управління, організаційне та технічне забезпечення обліку, контролю та їх розвиток.

При цьому слід акцентувати увагу на тому, що облікова політика бюджетних установ частково обмежена державною регламентацією, яка чітко

визначає правила ведення бухгалтерського обліку. Відтак, нормативні документи, які регулюють бухгалтерський облік бюджетних установ, не передбачають багатоваріантності оцінювання майна бюджетної установи, а також форм ведення бухгалтерського обліку.

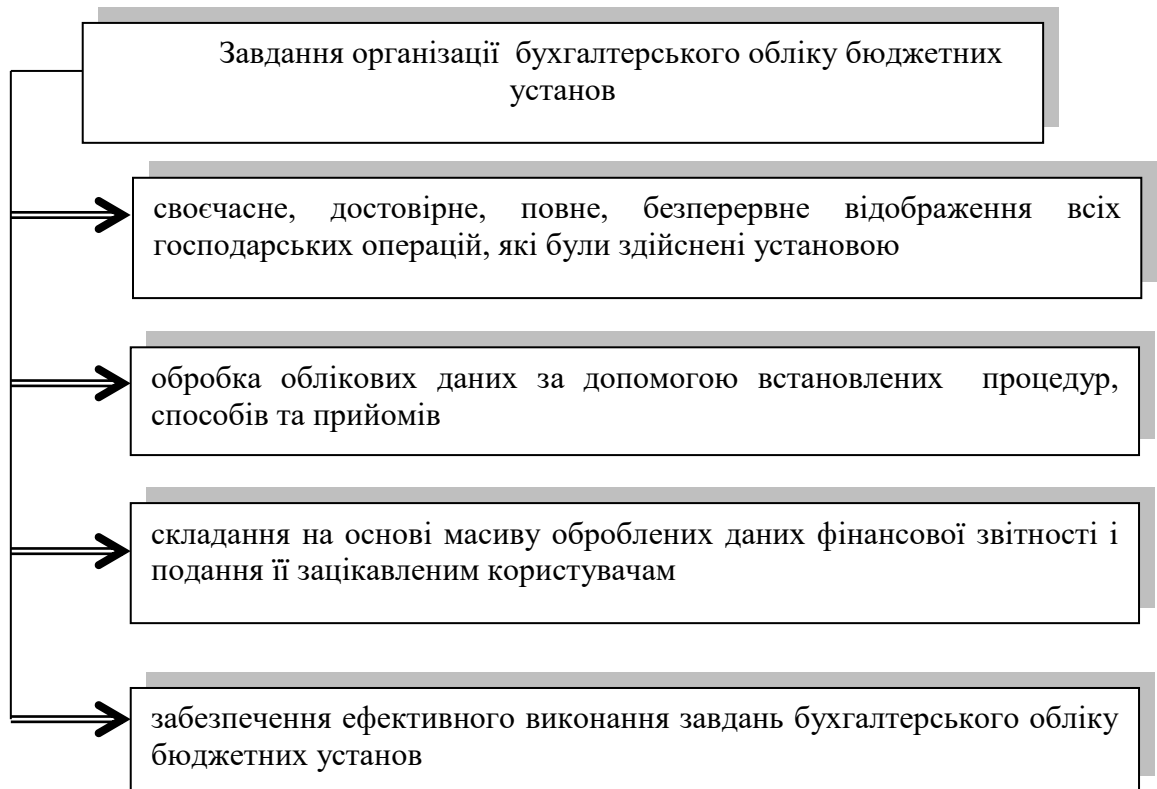

Рисунок 1.6 – Завдання організації бухгалтерського обліку в бюджетних установах

(Джерело: побудовано автором за [3; 15; 22])

Якщо облікова політика підприємств та організацій, що здійснюють виробничо-господарську діяльність, може формуватися на рівні конкретного суб'єкта господарювання та державних органів влади України, то облікова політика бюджетних установ визначається лише виключно на макрорівні. Це засвідчує, що в ході організації та ведення бухгалтерського обліку функціонує правове регулювання в межах спеціально дозволеного виду, (тобто, дозволено лише виконання тих умов, що чітко визначені нормативними документами).

Документи із організації бухгалтерського обліку, такі як розподіл обов'язків бухгалтерії, робочий план рахунків, графік документообороту також повинні бути затверджені розпорядженнями (наказами) керівників бюджетних установ.

Контроль діяльності бюджетних установ може бути внутрішній і зовнішній. Внутрішній фінансовий контроль діяльності бюджетних установ здійснюється за всіма стадіями бюджетного процесу. За організацію та функціонування ефективної системи внутрішнього контролю бюджетної установи відповідальність несе керівник установи (також розпорядник бюджетних коштів), як в своїх закладах, так і в підвідомчих бюджетних установах.

Внутрішній контроль бюджетних установ повинен забезпечувати виконання наступних завдань (рис. 1.7).

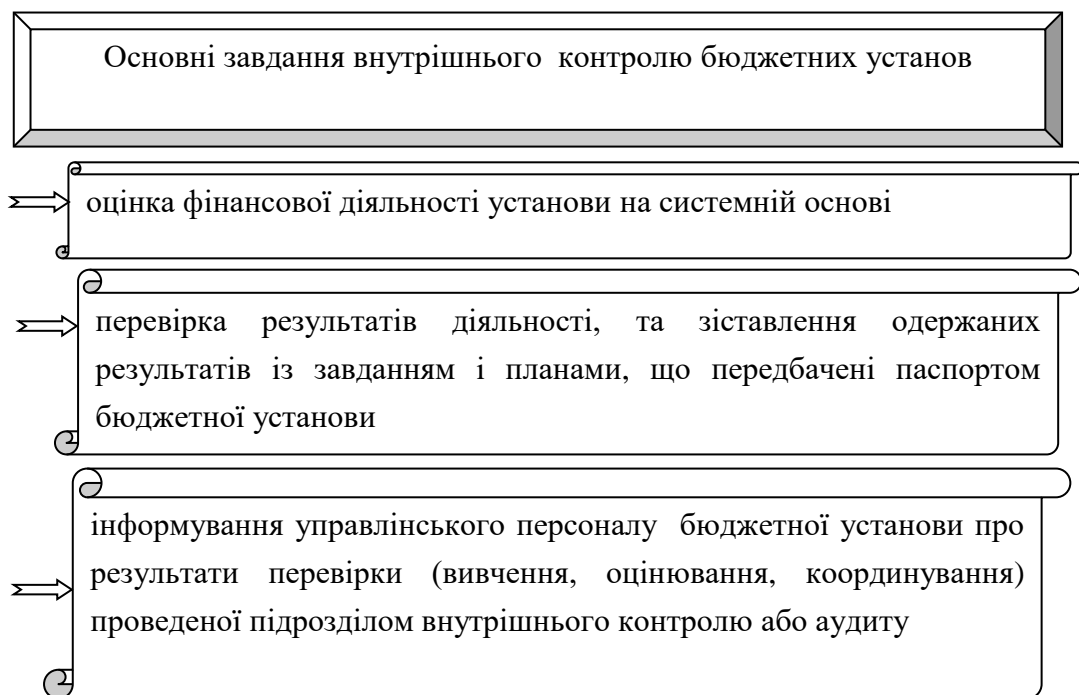

Рисунок 1.7 – Завдання внутрішнього фінансового контролю бюджетних установ

(Джерело: побудовано автором за [3; 15; 22])

Зовнішній контроль і аудит фінансової і господарської діяльності бюджетних установ здійснюється Рахунковою палатою – саме в частині контролю за використанням коштів бюджетів України.

Метою контролю бухгалтерського обліку та фінансової звітності у бюджетних установах є: визначення правильності організації та ведення бухгалтерського обліку і формування фінансової звітності, також додержання методології бухгалтерського обліку, повноти та своєчасності відображення в обліку та звітності бюджетних установ здійснених господарських операцій; попередження неправдивої інформації в обліку та звітності; встановлення незаконних і не за цільовим призначенням витрат та доходів та попередження виникнення таких ситуацій у подальшому. Контроль бюджетних установ може бути: попередній (контрольні функції здійснюються до початку проведення господарських операцій); поточний (контрольні функції відбуваються в ході проведення господарських операцій); послідуочий (контрольні функції відбуваються по завершенню господарських операцій).

Послідуочий контроль, що відбувається в бюджетній установі, забезпечується як працівниками даної бюджетної установи, так і ревізорами в ході проведення ревізій. Інформаційною базою послідуочого контролю в бухгалтерському обліку бюджетної установи є зведені та первинні бухгалтерські документи, меморіальні ордери, облікові реєстри, касові та головні книги, фінансова звітність бюджетної установи, матеріали інвентаризацій, а також розпорядчі документи управлінського персоналу бюджетної установи (та її органу управління) із питань, що пов'язані із одержанням доходів та здійсненням видатків установою.

Організація ефективного та якісного контролю базується на принципах його проведення, що дозволяє досягнути кінцевої мети контролю – побудови системи, що попереджає можливі порушення, унеможлиблює їх; сприяє досягненню максимальної законності та ефективності використання державних фінансових ресурсів. На основі аналізу праць вчених виділимо основні принципи організації контролю (рис. 1.8) .

І саме із врахуванням даної мети повинні відбуватися контрольні дії всіх суб'єктів контролю. При цьому зазначимо, що принцип розвитку виступає загальним принципом функціонування кожної соціально-

економічної системи.

Розвиток фінансової, політичної, соціальної системи держави та економічних відносин потребує вдосконалення наявних форм контролю, виникнення нових прийомів, а також методів контролю для адекватного реагування на виникнення нових умови.

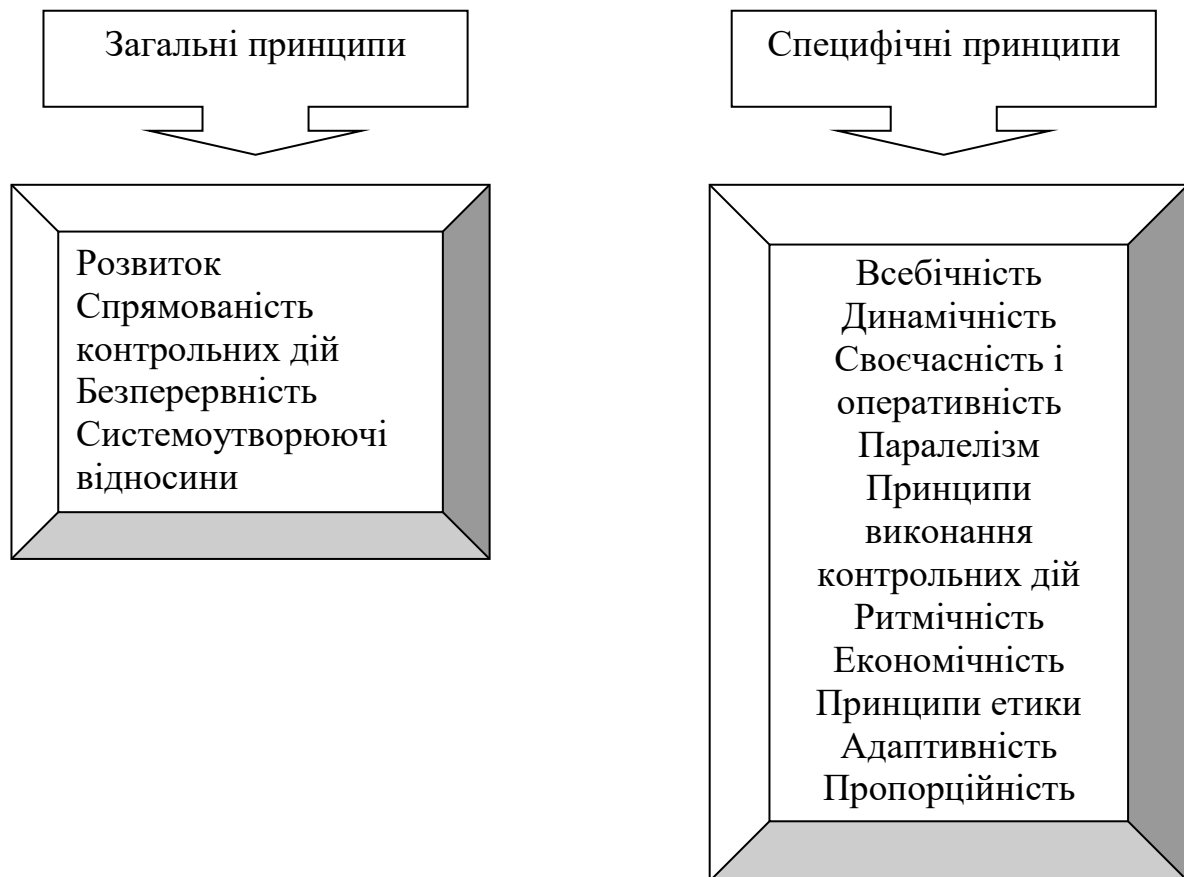

Рисунок 1.8 – Принципи організації контролю бюджетних установ
(Джерело: побудовано автором за [22; 15; 22; 43; 58])

Отже, дотримання наведеної системи принципів надає змогу організувати контроль діяльності в бюджетних установах максимально ефективно, а також у відповідності до сучасних потреб та цілей.

На сьогоднішній день в діяльності багатьох бюджетних установ, під впливом стрімкого розвитку програмно-технічних комплексів, в останній період почали широко запроваджуватися електронні документи.

Окрім первинних документів, також використовується електронна

бухгалтерська звітність.

Облік та контроль бюджетних установ повинен забезпечити виконання наступних дій на підприємстві за умов електронного документообігу (табл.1.1)

Таблиця 1.1 – Підготовчі етапи організації електронного документообігу

Відповідальні виконавці	Етапи організації електронного документообігу
Керівник установи, головний бухгалтер	Розробка інструкції (положення) установи про електронні документи й електронне діловодство
Керівник установи, головний бухгалтер	Отримання кваліфікованого електронного підпису
Головний бухгалтер, програміст	Вибір програмного забезпечення, за допомогою якого відбуватиметься обмін первинними електронними документами
Керівник установи, головний бухгалтер	Укладення договору (або додаткової угоди) з контрагентами для погодження обміну електронними документами та використанням кваліфікованого електронного підпису
Керівник установи, головний бухгалтер	Оформлення розпорядження (наказу) по підприємству про перехід на електронний документообіг із певної дати

(Джерело: побудовано автором за [4;9;28; 58])

Оскільки первинні документи виступають основою бухгалтерського обліку і формування звітності, то необхідно суворо дотримуватися всіх правил та вимог складання електронних документів. Від правильності їх формування залежить якість інформаційного забезпечення та ефективність управлінських рішень.

Також електронний документообіг потребує формування нових підходів в організації обліку бюджетних установ та проведенні їхнього контролю, і значно підвищує якість їхньої результативності.

Отже, бухгалтерський облік в бюджетних установах є системою контролю за використанням коштів бюджету, будується на загальноприйнятих в міжнародній практиці принципах, а також виконує

управлінську, інформаційну і контрольну функції.

Таким чином, для підприємств, установ та організацій, які працюють через забезпечення фінансування із державного бюджету, процесі менеджменту та організаційні аспекти забезпечення здійснення облікової діяльності, варто формувати у відповідності до трьох важливих моментів.

Насамперед, потрібно зважати на загальну законодавчу та нормативну базу регламентації заявленої діяльності. По-друге, потребує уваги організація діяльності облікового персоналу, яка повинна ґрунтуватись на відповідних інструктивних документах та на встановлених нормах здійснення облікової діяльності.

По-третє, процеси управління обліковою діяльністю варто вважати системоутворюючим процесом, який включає в себе наявність відповідної структурної документооборотної складової; формалізації процесів здійснення обліку, наступного обґрунтування відповідних напрямів ведення облікової діяльності та розвитку цих напрямів.

Процеси покращення здійснення обліку в бюджетній сфері направлено на модернізацію та вдосконалення організаційних питань. Адже господарська та фінансова діяльність таких суб'єктів господарювання, якими є бюджетні установи, має низку особливих моментів, що, у свою чергу, впливають як на побудову процесів облікової діяльності, так і на сам облік.

Висновки до розділу 1

Організацію бухгалтерського обліку та контролю бюджетних установ доцільно розглядати як організаційні аспекти окремих систем в загальній інформаційній системі управління підприємством. Тобто, це окремі системи, що перебувають в безперервному розвитку, русі, взаємозумовлені і взаємопов'язані. Відповідно, термін «організація бухгалтерського обліку та контролю господарської діяльності» може визначати «організацію їх як систем», чи «організацію їхнього функціонування (управління ними) в часі і

просторі. Суворі регламентація бухгалтерського обліку та контролю бюджетних установ забезпечує основу формування єдиної інформації та можливість порівняння їхніх показників за результатами функціонування установ різних відомств, а також можливість отримання зведених показників для цілей контролю за використанням коштів бюджету та виконанням кошторису доходів та видатків бюджетів різних рівнів.

Тому своєчасність та повнота надходження доходів і контроль за законністю та цільовим використанням коштів бюджетів всіх рівнів належний рівень організації бухгалтерського обліку та контролю процесу виконання бюджетів всіх рівнів. Організація ефективного та якісного контролю базується на принципах його проведення, що дозволяє досягнути кінцевої мети контролю – побудови системи, що попереджає можливі порушення, унеможливорює їх; сприяє досягненню максимальної законності та ефективності використання державних фінансових ресурсів.

На сьогоднішній день в діяльності багатьох бюджетних установ, під впливом стрімкого розвитку програмно-технічних комплексів, в останній період почали широко запроваджуватися електронні документи. Окрім первинних документів, також використовується електронна бухгалтерська звітність. Оскільки первинні документи виступають основою бухгалтерського обліку і формування звітності, то необхідно суворо дотримуватися всіх правил та вимог складання електронних документів. Від правильності їх формування залежить якість інформаційного забезпечення та ефективність управлінських рішень.

Також електронний документообіг потребує формування нових підходів в організації обліку бюджетних установ та проведенні їхнього контролю, і значно підвищує якість їхньої результативності.

2 ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ДІЯЛЬНОСТІ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ ЗА УМОВ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБІГУ НА ПРИКЛАДІ СТАРОКОСТЯНТИНІВСЬКОГО УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНОЇ КАЗНАЧЕЙСЬКОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

2.1 Особливості діяльності бюджетних установ на прикладі Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби України та організаційні аспекти його обліку та контролю

Реформування системи бухгалтерського обліку та контролю бюджетних установ та наближення їх положень та правил ведення до міжнародних стандартів мають глибоке економічне та політичне значення. Це пояснюється тією умовою, що в державному секторі система обліку і контролю є важливим елементом інфраструктурного забезпечення ринкової економіки, оскільки вона формує інформацію, що необхідна для прийняття господарських рішень в приватному секторі і політичних – у державному. Як для кожного підприємства, налагоджена система обліку та контролю в бюджетних установах – це невід’ємний елемент його діяльності.

Необхідність підвищення достовірності і якості бюджетного обліку і контролю та забезпечення об’єктивного відображення накопичених даних у фінансовій звітності, а також створення умов для їх ефективного аналізу виступає головною метою реформування бухгалтерського обліку і контролю в бюджетних організаціях.

Керівництво Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби повинно створювати умови для ефективного вирішення проблем з питань порушень ведення бухгалтерського обліку бюджетних установ згідно із Бюджетним кодексом України, а також раціонального і ефективного використання коштів за цільовим призначенням згідно із затвердженим кошторисом установи, повноти і достовірності складання

звітності.

В теперішніх умовах трансформації процедур обліку і контролю до міжнародних стандартів, коли перед обліком в бюджетній системі постає низка специфічних проблем, що потребують розв'язання, підвищення ефективності організації бухгалтерського обліку та контролю є надзвичайно актуальним. Власне, до специфічних особливостей організації обліку в бюджетних установах необхідно віднести наступні(рис. 2.1).

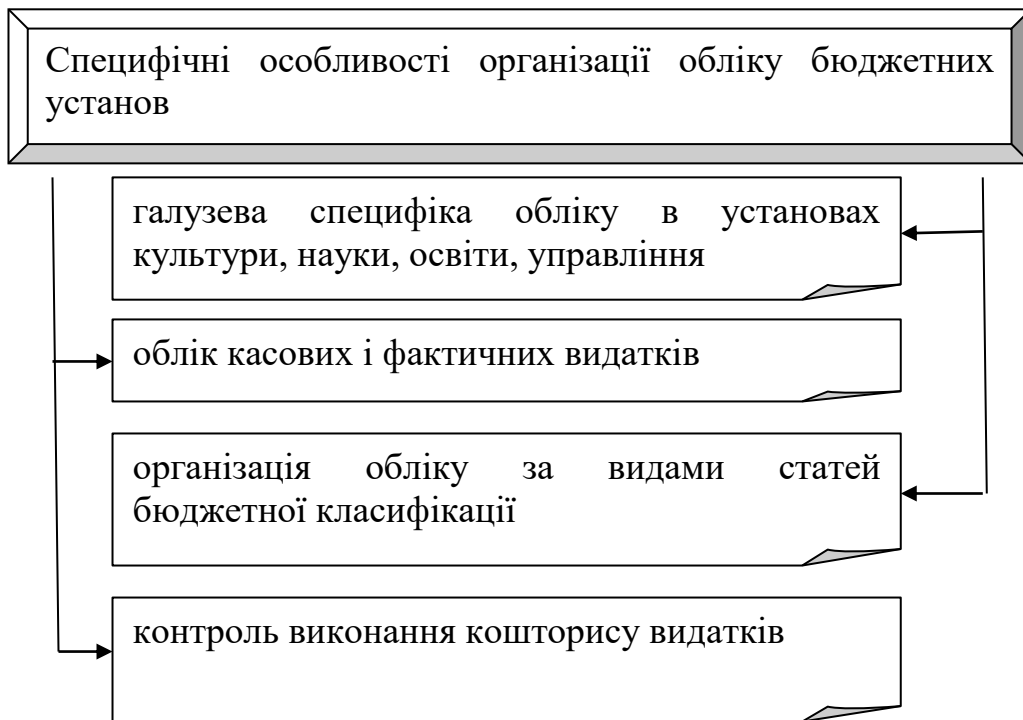

Рисунок 2.1 – Особливості організації обліку бюджетних установ

(Джерело: побудовано автором за [15; 22; 43; 58])

Метою модернізації обліку бюджетних установ є розв'язання проблеми організації бухгалтерського обліку і контролю в державному секторі. Фінансово-господарська діяльність таких установ як суб'єктів господарювання визначається рядом особливостей, що впливають на побудову бухгалтерського обліку та контролю. Бюджетні організації функціонують на правах державної власності та належать до неприбуткових установ, мета діяльності яких полягає не в отриманні прибутку, а наданні нематеріальних послуг, і тому отримання негативного результату також може

розглядатися як результат діяльності.

Як засвідчує практика Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби, організацію бухгалтерського обліку бюджетних установ доцільно розглядати із трьох сторін: по-перше, як систему нормативів та правил, що регламентують діяльність зі сторони вищих органів; по-друге, як колективну діяльність працівників бухгалтерії із ведення бухгалтерського обліку згідно до посадових інструкцій та встановлених правил ведення обліку, а також як організаційну структуру бухгалтерії; по-третє, як складну систему здійснення технології обліку, а також як важливу структуру документообороту і форми ведення бухгалтерського обліку, та напрями їх удосконалення і розвитку.

Також бухгалтерський облік в бюджетних установах виступає як система контролю за рухом та наявністю бюджетних коштів і виконує управлінську, інформаційну, контрольну функції, та має свій предмет.

Щодо контролю діяльності бюджетних установ, то варто зазначити, що головні види порушень, які виявляються в організаціях та установах в межах комплексних перевірок бюджетів, є характерними для всіх бюджетних установ. Вони охоплюють перевищення кошторисних призначень, порушення вимог законодавства щодо оплати праці, нецільове використання бюджетних коштів, штатної дисципліни, заниження вартості основних засобів. Важливою проблемою виступало й таке явне порушення чинного законодавства, як затвердження дефіцитних місцевих бюджетів при нереальному визначенні джерел покриття явного дефіциту.

Ще є важливою проблема, що заслуговує уваги, – це щорічне зростання обсягів фінансування із місцевих бюджетів тих установ, що утримуються за рахунок коштів державного бюджету.

Також доцільно назвати наступні основні причини необхідності активного пошуку та вироблення ефективних методів ведення і організації управлінського обліку на даному етапі функціонування бюджетних установ: у великих бюджетних установах сучасна система управління ускладнюється, і

тому без надійного інформаційного забезпечення такі системи стають некерованими. Бюджет зазначених установ вимірюється десятками мільйонів гривень, в тому числі видатки та доходи за спеціальним фондом досягають двох третин. Відповідно, виникає необхідність отримання інформації не лише за кодами бюджетної класифікації, але і за структурними підрозділами; управлінський облік бюджетних установ орієнтується на детальний облік витрат та калькулювання собівартості нематеріальних послуг. Існує також необхідність адаптації категорій методів калькулювання та обліку, а також об'єктів калькулювання, калькуляційних одиниць, нематеріальних послуг, методики калькулювання.

Посилення уваги до вивчення проблем удосконалення практики і теорії обліку за умов господарської реформи набуває важливого значення, оскільки дані проблеми не можуть бути вирішені ізольовано від сучасної організації, поскільки облік не виконає свою головну роль ефективного засобу контролю. Контроль потрібно здійснювати за визначеною системою, яка першочергово передбачає порядок перевірки: дотримання термінів платежів; дотримання встановлених нормативів; зберігання товарно-матеріальних цінностей, правильність витрачання фонду заробітної плати; наявності грошових засобів у місцях їх збереження й використання.

За визначеними напрямками необхідно здійснювати поточний, попередній та послідуєчий контролю, де організаційна система контролю побудована на системній основі. Бухгалтерський облік також не може бути ефективним, якщо при цьому не виконувати контрольні функції. Разом із тим, функціонуюча система контролю не повинна ускладнювати документообіг установи.

Важливими чинниками успішного реформування бухгалтерського обліку бюджетних установ виступають: публічне обговорення і висвітлення одержаних результатів через засоби масової інформації; можливість вибору форми навчання; доступність навчання для фахівців установи з точки зору рівня оплати.

Таким чином, бухгалтерський облік в бюджетних установах виступає одним із самих найважливіших галузевих видів обліку в Україні. Його нормативно-правова база продовжує вдосконалюватися. Реформування системи обліку, згідно із вимогами міжнародних стандартів, виступає розуміння національних правових і економічних умов. Методи та форми здійснення обліку бюджетних установ залежать від зміни фінансового механізму держави. На сучасному етапі соціального та економічного розвитку України спостерігаємо потужний вплив повномасштабної війни та фінансової кризи на його формування. Відтак, бухгалтерський облік в бюджетних установах забезпечує об'єктивне відображення всіх господарських операцій, пов'язаних із виконанням кошторису. Своєчасне, достовірне та повне відображення в балансі бюджетної установи всіх господарських операцій надасть змогу керівникам установ приймати обгрунтовані управлінські рішення, контролювати цільове використання бюджетних коштів та аналізувати роботу установи на основі затверджених кошторисів.

Особливості організації бухгалтерського обліку в бюджетних установах, їх перспективи та проблеми розвитку є вкрай актуальними та підлягають більш детальнішому подальшому вивченню. Відтак, необхідно визначити всі пріоритети бюджетного фінансування, можливу концентрацію бюджетних коштів за найважливішими соціально-економічними програмами, потрібно забезпечити ефективне використання фінансових ресурсів, удосконалення практики формування спеціального фонду та використання коштів загального фонду; розробити інтегровану інформаційно-аналітичну систему управління фінансами держави.

В обліковій системі Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби зберігається незмінність прийнятої методології ведення бухгалтерського обліку, а також відображення господарських операцій згідно із прийнятою обліковою політикою бюджетної установи.

Тому при внесенні грошових коштів на реєстраційний рахунок

бюджетні асигнування відновлюються, і касові видатки зменшуються.

Таким чином, Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби використовує на фінансування виділені асигнування із місцевого бюджету, що відображуються у кошторисі як доходи загального фонду. Також в установі використовується меморіально-ордерна форма обліку.

В цілому, сучасні процеси здійснення бухгалтерського обліку на підприємствах, установах та в організаціях бюджетної сфери обумовлюються усіма обслуговуючими операціями, направленими на виконання кошторису.

Для підприємств, установ та організацій бюджетного напрямку господарювання є потрібним визначення пріоритетності фінансування бюджетними ресурсами, формування потоків фінансування бюджетними коштами економічних та соціальних програм високої важливості, визначення ефективності та доцільності ресурсної підтримки, формування фондів спеціального призначення та загального призначення, інтегрування у практичну діяльність аналітико-інформаційної програми управління державною ресурсною базою.

У такому випадку узагальнене повне, достеменне та таке, яке відповідає умовам часу візуалізування у документах балансу господарських операцій зможе забезпечити якісне підґрунтя прийняття управлінських рішень, дозволить здійснювати аналітичне забезпечення діяльності установи, забезпечення контролювання цільового розміщення коштів, наданих бюджетом, за затвердженим попередньо кошторисом.

Для здійснення дослідження дипломного характеру є потреба користуватись звітною та первинною документацією підприємства, установи чи організації, яке фінансується з державного бюджету. Тому в нашому випадку вважаємо доречним використовувати матеріали звітності та первинного обліку, надані Старокостянтинівським управлінням Державної казначейської служби України у Хмельницькій області.

Старокостянтинівське управління Державної казначейської служби

України у Хмельницькій області територіально знаходиться у місті Старокостянтинів Хмельницької області. Організаційно-правова форма господарювання установи – орган державної влади. Органом державного управління є Державна казначейська служба України. Державне управління загального характеру – то є за КВЕД 84.11 вид економічної діяльності даної установи. На момент написання та захисту дипломної роботи юридичним станом установи залишається «Не перебуває в процесі припинення». Код організації за ЄДРПОУ 37822967. Дата реєстрації – 23.12.2011 (час роботи 11 років 11 місяців). Організаційно-правова форма – орган державної влади. Уповноваженою особою є керівник організації. Ознакою прибутковості є те, що установа включена до Реєстру неприбуткових установ та організацій на підставі рішення контролюючого органу ДФС № 1622304600044 від 24.10.2016.

Установа, за матеріалами якої формується дослідження, містить наступні записи щодо взяття та зняття з обліку в державних органах. У Головному управлінні регіональної статистики, ідентифікаційний код органу: 21680000, дата взяття на облік: 26.12.2011 року. У Головному управлінні ДПС у Хмельницькій області, Старокостянтинівському управлінні, Старокостянтинівській ДПІ міста Старокостянтинова. Ідентифікаційний код органу: 43142957. Зареєстровано до відомчого реєстру - Реєстру платників податків, дата взяття на облік: 26.12.2011 року, а номер взяття на облік: 10161. У Головному управлінні ДПС у Хмельницькій області, у Старокостянтинівському управлінні, у Старокостянтинівській ДПІ міста Старокостянтинова, ідентифікаційний код органу: 43142957. Зареєстровано до відомчого реєстру – Реєстру платників єдиного внеску, датою взяття на облік є 23.12.2011 року. Номером взяття на облік є 1506.

Звітність установи Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби України Хмельницької області містить основну інформацію щодо звітного періоду. Балансова інформація представлена станом на 01 січня 2022 року та станом на 01 січня 2023 року. Така динаміка

дає можливість відслідкувати зміну основних показників господарської діяльності, по-перше, та, по-друге, зробити висновки про особливості та складові формування балансових характеристики, знайти можливості додаткового зростання діяльності, обґрунтувати негативні тенденції розвитку через наявну від'ємну динаміку показників. Також звітна інформація дає можливість здійснити вертикальний аналіз діяльності установи, тобто визначити структурні частки балансових складових станом на 01 січня 2022 року та станом на 01 січня 2023 року та порівняти їх. Таким чином, за допомогою абсолютного показника зміни відсоткових часток стає видно, які за досліджуваний період відбулися структурні зрушення у діяльності установи, за частками балансу.

Динамічні зміни показників активу балансу Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби України Хмельницької області представлено у табл. 2.1.

За даними таблиці 2.1 можна зробити висновки про динамічні зміни показників активу балансу Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби України Хмельницької області. В цілому, спостерігається незначне скорочення діяльності установи, адже обсяг валюти балансу зменшується з 806043грн до 773375грн, тобто від'ємна динаміка складає 34937грн, або мінус 4,4%.

Зменшення відбувається за показниками активної частини балансу, насамперед, через зменшення обсягів основних засобів, тобто, станом на 01.01.2022 року було 795222 грн, то станом на 01.01.2023 року стало 756715 грн, тобто спостерігається від'ємна динаміка в обсязі 38507 грн, або мінусовий приріст на 4,8%.

Спостерігається незначне зростання показника первісної вартості основних засобів, з 1636666 грн станом на 01.01.2022 року до 1644065 грн станом на 01.01.2023 року. Тобто відбувається збільшення показника на 7399 грн, або на 0,5 %. Натомість значно зростає знос основних засобів, на 5,5 %, з 841444 грн до 887350 грн, або на 45906 грн.

Таблиця 2.1. Динамічні зміни показників активу балансу Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби України Хмельницької області

Актив	Балансові показники за роками, грн		Абсолютний приріст, грн., грн	Темп зростання, %	Темп приросту, %
	01.01.2022	01.01.2023			
I. Нефінансові активи					
Основні засоби	795222	756715	-38507	95,2	-4,8
Основні засоби, первісна вартість	1636666	1644065	7399	100,5	0,5
Основні засоби, знос	841444	887350	45906	105,5	5,5
Запаси	7826	11396	3570	145,6	45,6
Всього за розділом I	803048	768111	-34937	95,6	-4,4
II. Фінансові активи					
Поточна дебіторська заборгованість за розрахунками із соціального страхування	1403	-	-1403	-	-
Грошові кошти в національній валюті:	1592	4761	3169	299,1	199,1
Грошові кошти в касі	1498	718	-780	47,9	-52,1
Грошові кошти в казначействі	94	4043	3949	4301,1	4201,1
Всього за розділом II	2995	4761	1766	159,0	59,0
III Витрати майбутніх періодів		503	503	-	-
Баланс	806043	773375	-32668	95,9	-4,1

(Джерело: побудовано автором)

Суттєвим є збільшення запасів Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби України Хмельницької області. Обсяг показника станом на 01.01.2022 року був 7826 грн, а станом на 01.01.2023 року був 11396 грн, тобто зростання становило 3570 грн, або приріст на 45,6%. Стосовно фінансових активів, то для Старокостянтинівського

управління Державної казначейської служби України Хмельницької області для періоду на 01.01.2023 року зникає поточна дебіторська заборгованість за розрахунками із соціального страхування. Натомість, зростає значення показника «Грошові кошти в національній валюті», з 1592 грн станом на 01.01.2022 року до 4761 грн станом на 01.01.2023 року, тобто на 3169 грн, або приріст склав 199,1%. Обсяг грошових коштів в касі зменшився, з 1498 грн до 718 грн, тобто на 780 грн, або на 52,1%.

Значно зріс обсяг грошових коштів у казначействі, з 94 грн до 4043 грн, на 3949 грн, або на 4201,1%. В цілому, обсяг фінансових активів установи зріс на 59%, з 2995 грн до 4761 грн. Появився незначний показник витрат майбутніх періодів, 503 грн.

Таблиця 2.2 містить інформацію про динамічні зміни пасиву балансу установи.

Показники пасиву балансу Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби України Хмельницької області характеризуються сталим обсягом власного капіталу, з 01.01.2022 року до 01.01.2023 року показник зріс на 0,5%, або на 7399 грн, з 1636666 грн на початку періоду дослідження до 1644065 грн в кінці періоду дослідження.

Фінансовий результат мав мінусове значення станом на 01.01.2023 року а станом на 01.01.2022 року також значенні було меншим нуля, що, в принципі є характерним для установ бюджетної сфери.

Обсяги поточних зобов'язань є дуже незначними. Станом на 01.01.2022 року був незначний обсяг щодо розрахунків з оплати праці, але до кінця року значення показника дорівнює нулю.

Обсяг поточних зобов'язань з внутрішніх розрахунків незмінний, становить 236 грн як на початок, так і на кінець періоду дослідження. В цілому, обсяг власного капіталу та фінансових результатів зменшується на 3,9%, а обсяги зобов'язань також зменшуються, вже на 85,6%, з 1639 грн станом на 01.01.2022 року до 236 грн станом на 01.01.2023 року.

Таблиця 2.2. Динамічні показники пасиву балансу Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби України Хмельницької області

Пасив	Балансові показники за роками, грн		Абсолютний приріст, грн.	Темп зростання, %	Темп приросту, %
	01.01. 2022	01.01. 2023			
I. Власний капітал та фінансовий результат					
Власний капітал	1636666	1644065	7399	100,5	0,5
Фінансовий результат	-832262	-870926	-38664	104,6	4,6
Всього за розділом I	804404	773139	-31265	96,1	-3,9
II. Зобов'язання					
Поточні зобов'язання за розрахунками з оплати праці	1403	-	-	-	-
Поточні зобов'язання за внутрішніми розрахунками	236	236	0	100	0
Всього за розділом II	1639	236	-1403	14,4	-85,6
Баланс	806043	773375	-32668	95,9	-4,1

Таблиця 2.3 містить інформацію про структурні показники активу балансу досліджуваної установи Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби України Хмельницької області та про зміни структурних показників.

Відсоткова частка основних засобів є стабільною та складає лівову частину активу балансу Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби України Хмельницької області. На початку досліджуваного періоду обсяг складав 98,7%, а в кінці склав 97,8%, тобто відбулося зменшення на 0,8%.

Обсяг запасів є дуже незначним, частка їх була 1,0 % на початку періоду та зросла на 0,5%, тобто до 1,5% станом на 01.01.2023 року.

В цілому, за I розділом активу балансу спостерігається зменшення частки розділу в структурі балансу Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби України Хмельницької області, на 0,3%, з

99,6% на початку дослідження, станом на 01.01.2022 року до 99,3% в кінці дослідження, станом на 01.01.2023 року.

Обсяг грошових коштів в національній валюті зріс з 0,2% до 0,6%, тобто на 0,4% відповідно протягом періоду з 01.01.2022 року до 01.01.2023 року.

Обсяг грошових коштів в касі, навпаки зменшився на 0,1%, з суми в 0,2% до суми в 0,1%.

Таблиця 2.3. Структурні показники активу балансу Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби України Хмельницької області

Актив	Балансові показники за роками, грн		Структурні показники за роками, %		Структурна зміна, % мінус
	01.01.2022	01.01.2023	01.01.2022	01.01.2023	
I. Нефінансові активи					
Основні засоби	795222	756715	98,7	97,8	-0,8
Запаси	7826	11396	1,0	1,5	0,5
Всього за розділом I	803048	768111	99,6	99,3	-0,3
II. Фінансові активи					
Поточна дебіторська заборгованість за розрахунками із соціального страхування	1403	-	0,2		-0,2
Грошові кошти в національній валюті:	1592	4761	0,2	0,6	0,4
Грошові кошти в касі	1498	718	0,2	0,1	-0,1
Грошові кошти в казначействі	94	4043	0,01	0,5	0,49
Всього за розділом II	2995	4761	0,4	0,6	0,2
III Витрати майбутніх періодів		503	-	0,1	0,1
Баланс	806043	773375	100	100	-

(Джерело: побудовано автором)

Суттєво зросла відсоткова частка показника грошових коштів у

казначействі. Тобто станом на 01.01.2022 року обсяг цих коштів практично дорівнював нулю та складав 0,01% частки, а станом на 01.01.2023 року цей обсяг склав уже 0,5%, тобто відбулося зростання показника на 0,49%.

Загальна частка фінансових активів Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби України Хмельницької області не дуже незначною та складає всього 0,4% станом на 01.01.2022 року та 0,6% станом на 01.01.2023 року, тобто відбулося зростання на 0,2%.

Частка витрат майбутніх періодів Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби України Хмельницької області також невелика, станом на 01.01.2023 року це всього 0,1%.

В цілому, крім основних засобів, відсоткові частки інших показників пасиву балансу установи є мізерними.

Таблиця 2.4 містить інформацію про структурні показники пасиву балансу Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби України Хмельницької області.

Структура пасиву балансу Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби України Хмельницької області характеризується лівовою часткою показника власного капіталу та фінансового результату. Частка I розділу пасиву складає станом на 01.01.2022 року 99,8%, а станом на 01.01.2023 року уже 99,97%. Відбулося зростання показника на 0,17%. В цілому, така картина є характерною для установ та організацій державного сектору економіки, до яких і відноситься досліджуване підприємство.

Станом на 01.01.2022 року установа має незначну, на рівні 0,2% частку поточних зобов'язань за рахунок оплати праці, але уже станом на 01.01.2023 року така частка зникає.

Обсяг поточних зобов'язань за внутрішніми розрахунками становить 0,03% балансу установи як станом на 01.01.2022 року, так і станом на 01.01.2023 року. Старокостянтинівське управління Державної казначейської служби України Хмельницької області є учасником тендерів.

Таблиця 2.4. Структурні показники пасиву балансу Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби України Хмельницької області

Пасив	Балансові показники за роками, грн		Структурні показники за роками, %		Структурна зміна, % мінус
	01.01.2022	01.01.2023	01.01.2022	01.01.2023	
I. Власний капітал та фінансовий результат					
Всього за розділом I	804404	773139	99,8	99,97	0,17
II. Зобов'язання					
Поточні зобов'язання за розрахунками з оплати праці	1403	-	0,2	-	-0,2
Поточні зобов'язання за внутрішніми розрахунками	236	236	0,03	0,03	0,0
Всього за розділом II	1639	236	0,20	0,03	-0,17
Баланс	806043	773375	100	100	-

(Джерело: побудовано автором)

Обсяги покупок у 2023 році, у 2022 році та у 2021 році різняться. Зокрема сумою тендерів за 2021 рік є 108703 грн., за 2022 рік є 373613 грн., а за 2023 рік є 535784 грн. візуалізувати тендерну діяльність установи можна на рисунку 2.2. Візуально на рисунку 2.2 видно, що тендерна діяльність Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби України Хмельницької області значно зростає.

Зростання тендерної діяльності Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби України Хмельницької області у 2022 році в порівнянні із 2021 роком – на 264910грн, або на 343,7%, тобто приріст за рік склав 232,75. Зростання у 2023 році відбулось на 162171грн в порівнянні із 2022роком, або на 427081грн у порівнянні із 2021 роком. Відповідно, зростання у 2023 році в порівнянні із 2022 роком на 143,4%, або приріст на 43,4%. А якщо порівняти 2023 рік та 2021 рік, тоді зростання тендерної

діяльності складає 492,8%, або приріст 392,8%.

Рисунок 2.2 – Тендери Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби України Хмельницької області у 2021-2023 роках

Таким чином, можна стверджувати, що Старокостянтинівське управління Державної казначейської служби України Хмельницької області здійснює державні закупівлі за допомогою тендерів та постійно розширює таку свою діяльність.

Таким чином, процеси управління діяльності підприємства, яке фінансується з державного бюджету, обґрунтовано передумовами забезпечення здійснення заявленої діяльності у відповідності до Бюджетного кодексу України; тобто є потреба формування основи ефективності та раціональності роботи із фінансовими ресурсами підприємства, установи або організації; із врахуванням цільового призначення заявлених коштів, згідно із попередньо затвердженим кошторисом, а також у частині наступного формування фінансової звітності щодо достовірності та повноти обсягів виконання кошторису. Особлива актуальність заявлених питань посилюється через потребу, по-перше, врахування специфіки діяльності установи, що фінансується через державний бюджет, та, по-друге, через необхідність формування відповідності обліку діяльності міжнародним стандартам здійснення обліку, аналізу та формування фінансової звітності.

Джерелом реальної інформації про стан справ на підприємстві залишається облікова, фінансова та статистична звітність, якісне її формування є підґрунтям прийняття управлінських рішень для подальшої ефективної діяльності підприємства, установи, організації державного сектору економіки, причому ці процеси є незалежними від виду діяльності заявленого суб'єкту господарювання.

2.2 Особливості формування облікової політики, вибір форми обліку та розробка робочого плану рахунків бюджетних установ на прикладі Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби

Зовнішнє регулювання бухгалтерського обліку і контролю установ та бюджетних організацій, що втілюється в регламентації облікової методики за відповідними напрямками, порядку документування господарських операцій, порядку складання і подання звітності тощо, передбачає забезпечення методологічної єдності щодо бухгалтерського обліку в бюджетних установах загалом, а отже, порівнянність звітної та облікової інформації мікро- і макрорівнів.

Внутрішнє регулювання облікового процесу Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби відбувається в межах нормативно-законодавчої системи зовнішнього регулювання та, у відповідності із законом «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні». Даний рівень керівництва системою бухгалтерського обліку бюджетної установи забезпечує реалізацію своїх прав та завдань при формуванні облікової політики та виробленні змін до неї (додаток А).

Під обліковою політикою розуміють сукупність методів, принципів та процедур, які використовує підприємство чи установа для формування і подання фінансової звітності. Отже, фактично відбувається умовний розподіл облікової політики бюджетних установ на дві складових частини – методологічну та організаційну. Методологічна складова облікової політики установи включає

елементи, що визначають внутрішню будову системи бухгалтерського обліку.

Початковою складовою облікової політики виступають принципи, які відповідно із Законом «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» пояснюються як «базові концепції, що покладені в основу відображення в бухгалтерському обліку та звітності господарської діяльності» підприємства чи установи. Закріплена вітчизняна система принципів поєднує виконання трьох груп фундаментальних уявлень про систему бухгалтерського обліку (рисунок 2.3). По-перше, відображення умов функціонування облікової системи, які визначаються «господарським оточенням» підприємства. По-друге, також рекомендації, які виступають надбудовою умов облікового процесу. По-третє, також обмеження щодо раніше наведених рекомендацій.

Процедури бухгалтерського обліку розкривають встановлений порядок дій із відображення і обробки інформаційних потоків про результати діяльності Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби. При цьому до уваги береться не тільки фіксування інформації в системі рахунків, а й також про внутрішній порядок облікового циклу.

Обліковий цикл Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби складається із трьох етапів: первинного, поточного і підсумкового. Кожен із етапів охоплює набір певних господарських операцій (процедур). Зокрема, на етапі первинного обліку в бухгалтерії Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби здійснюється збирання та пошук інформації. Поточний облік Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби характеризується такими процедурами, як обробка, класифікація, часткове узагальнення. А третій етап, – підсумковий – охоплює процедури повного зберігання та узагальнення інформації про діяльність Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби. Окрім того, усі названі етапи, передбачають процедури фіксування інформації про зміст проведених операцій. Організаційна складова облікової політики регулює механізм організації обліку в бухгалтерії Старокостянтинівського управління

Державної казначейської служби. Загалом, під процедурами бухгалтерського обліку необхідно розуміти порядок дій із відбиття і обробки інформаційних потоків про результати фінансово-господарської діяльності бюджетної установи.

При цьому береться до уваги не тільки про фіксування інформації в системі плану рахунків, але й про внутрішній порядок облікового циклу установи. Наказ про облікову політику Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби складає і розробляє головний бухгалтер, а затверджує керівник. Затверджений наказ набуває чинності із 1 січня нового календарного року. Слід зауважити, що форма наказу про облікову політику є об'єктивною, він містить наступні розділи:

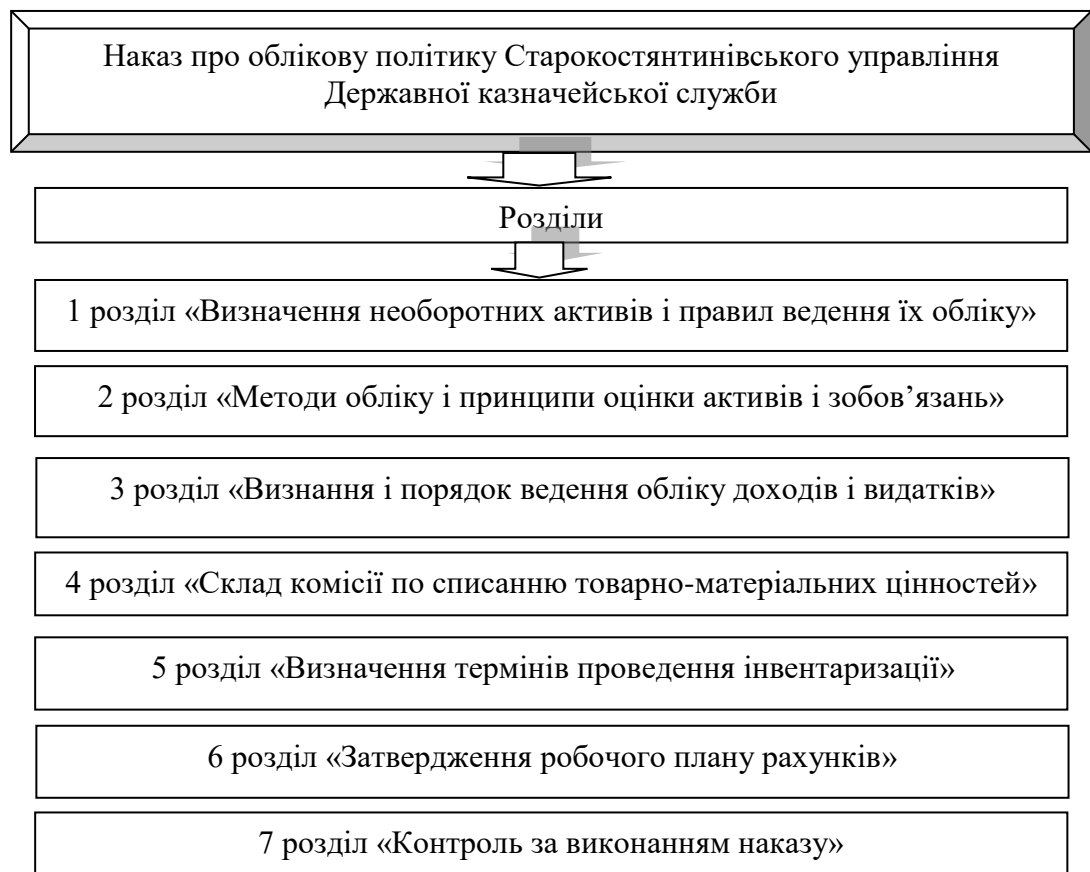

Рисунок 2.3 – Структура наказу про облікову політику Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби

(Джерело: побудовано автором)

Процес бухгалтерського обліку має тісний взаємозв'язок із

організаційною формою бухгалтерського обліку, під якою розуміють сукупність різновидів функціонування системи реєстрації, збору та обробки облікової інформації згідно із методологічним та адміністративним підпорядкуванням. В залежності від співвідношення обох факторів, – методологічного та адміністративного – виокремлюють три організаційні форми: децентралізацію, часткову централізацію і централізацію.

Центральна бухгалтерія – це структурний підрозділ бюджетної установи чи організації, що здійснює повний цикл облікового процесу в економічному просторі діяльності зазначеного суб'єкта господарювання (рисунок 2.4).

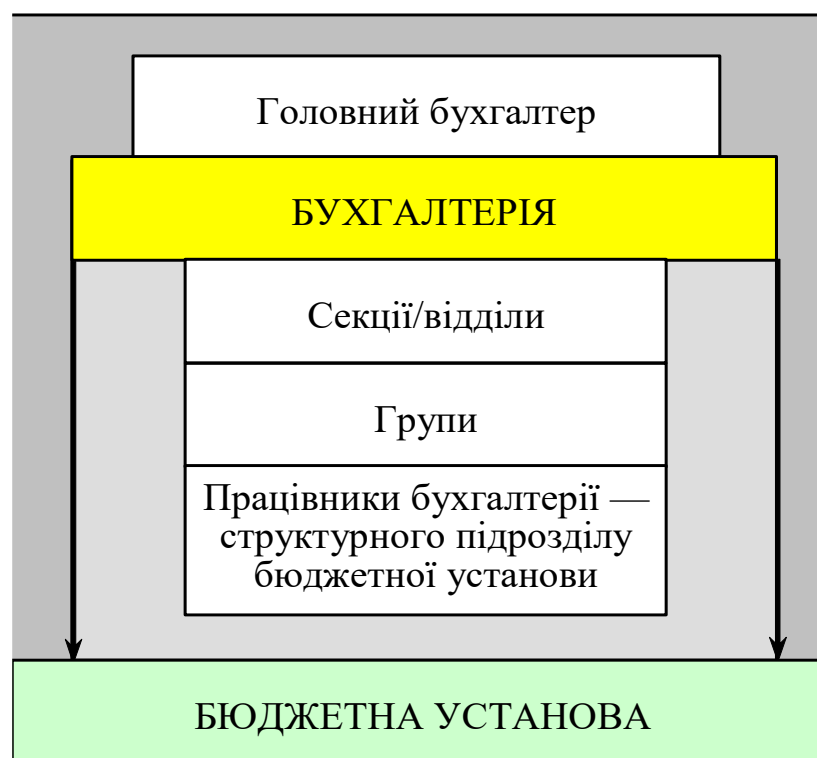

Рисунок 2.4 – Схема побудови бухгалтерії бюджетної установи
(Джерело: [46])

Відтак, зазначена форма передбачає утворення і функціонування єдиного облікового центру, і тоді поділ облікових функцій відбувається в межах бухгалтерської служби. При цьому функцію збору первинної інформації виконує бухгалтерія та інші структурні підрозділи.

Як приклад із діяльності Старокостянтинівського управління

Державної казначейської служби можна навести механізм ведення табельного обліку, що є основою для нарахування заробітної плати, його виконує працівник центральної бухгалтерії, і т. ін.

Зауважимо, що форма центральної бухгалтерії Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби передбачає єдність прав та обов'язків керівника даної установи, та керівника центральної бухгалтерії – головного бухгалтера, і відповідно: вказані посадові особи здійснюють взаємоузгоджене управління фінансово-господарською діяльністю Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби.

Форма «центральної бухгалтерії» набула широкого поширення в порівняно великих установах та організаціях бюджетної сфери, до яких належать заклади охорони здоров'я стаціонарного характеру, науково-дослідні інститути, вищі навчальні заклади, і т. ін.

На сьогоднішній день поняття централізованої бухгалтерії є характерним переважно для бюджетних установ. Процес функціонування централізованої бухгалтерії передбачає об'єднання споріднених організацій та установ єдиною бухгалтерською службою для цілей здійснення переважної більшості етапів облікового циклу.

Зазначимо, що до функцій централізованої бухгалтерії належать: погодження з керівниками установ і складання кошторисів доходів та видатків і розрахунків до них; здійснення контролю за цільовим характером та ефективністю використання коштів спеціального та загального фондів в процесі виконання кошторисів доходів та доходів; здійснення контролю за правильним та своєчасним оформленням документів і законністю проведених господарських операцій; своєчасне та оперативне здійснення фінансово-розрахункових операцій в ході виконання кошторисів доходів та видатків (розрахунки з бюджетом та позабюджетними фондами; розрахунки з іншими кредиторами і дебіторами; нарахування і виплата стипендій, заробітної плати та інших виплат працівникам установ та організацій); здійснення контролю за ефективним використанням і збереженням майново-

матеріальних цінностей – малоцінних та швидкозношуваних предметів, запасів установ і організацій, необоротних активів; проведення інвентаризації коштів, матеріальних цінностей і розрахунків та узагальнення одержаних результатів її проведення; своєчасне складання і подання до вищих органів звітності бюджетної установи щодо виконання кошторисів доходів та видатків; забезпечення керівників установ вірогідною та своєчасною інформацією про результати виконання планових показників кошторисів доходів та видатків; проведення згідно графіку інструктажу матеріально відповідальних осіб з питань організації складського обліку, здійснення організації облікового процесу, зберігання товарно-матеріальних цінностей.

Важливим кроком в процесі формування облікової політики виступає вибір форми бухгалтерського обліку. Загалом сутність форми бухгалтерського обліку трактують як «систему реєстрів обліку, способу реєстрації, порядку та узагальнення інформації в них» [3]. Вибору форми бухгалтерського обліку бюджетною установою передують вивчення наявних варіантів.

На сьогоднішній день в бюджетних установах України фактично використовуються такі основні облікові форми:

1) меморіально-ордерна (за формою «Журнал-Головна» та класичною меморіально-ордерною формою), що і застосовується в бухгалтерії Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби (додаток Б);

2) журнально-ордерна.

Кожна із зазначених форм має автоматизований варіант, що містить чимало програмних продуктів, як-то «ПАРУС», «1С-Бухгалтерія», «БЭСТ», «Fin Expert», «Фінанси без проблем» і т. ін. (додаток В, табл. В1).

Для тих господарських операцій, які не відображуються в межах передбачених меморіальних ордерів, застосовується окремий меморіальний ордер форми № 17, № 17- авт.

В основі меморіально-ордерної форми обліку покладено принцип хронологічного запису, який визначає порядок групування первинних документів в бухгалтерії Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби – за датою. Технологія процесу накопичення інформації в межах вибраної меморіально-ордерної форми в бухгалтерії Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби набуває такого вигляду (рис. 2.5).

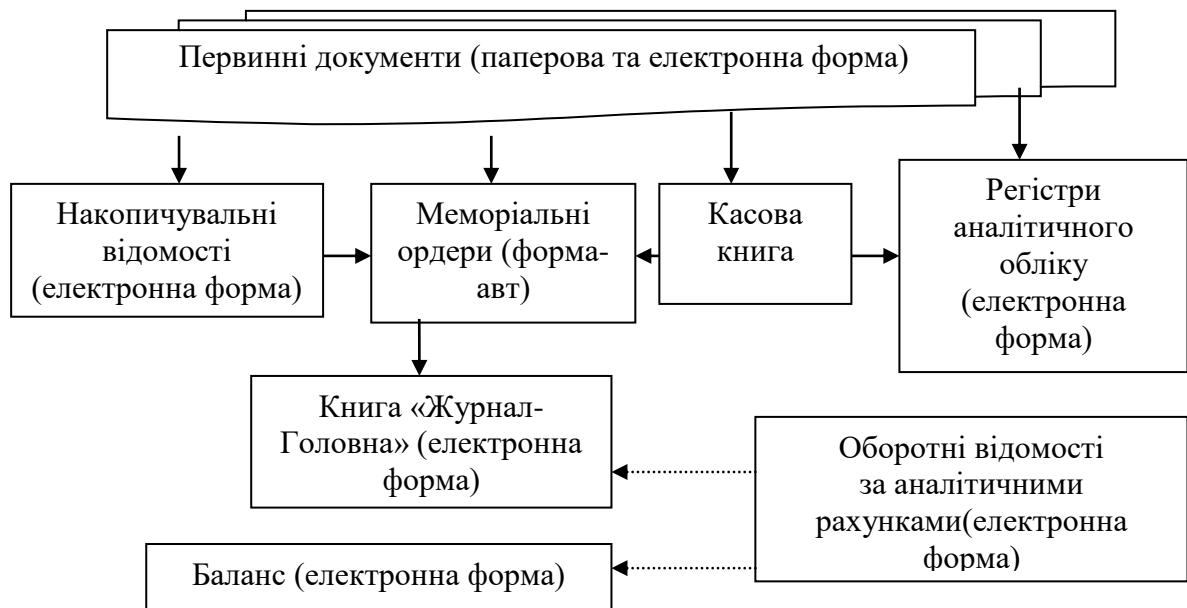

Рисунок 2.5 – Схема бухгалтерського обліку за формою «Журнал-Головна»
(Джерело: побудовано автором за [16])

Згідно зі схемою всі документи первинного обліку, оформлені у встановленому порядку, передаються до бухгалтерії Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби, перевіряються за формою (правильність і повнота оформлення, заповнення реквізитів) задокументованих господарських операцій і також за змістом (логічне узгодження окремих показників, законність задокументованих операцій).

Після зазначеної процедури вся одержана інформація відображується в реєстрах аналітичного обліку Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби. Всі первинні документи установи

формується за датою їх здійснення, а потім при потребі складаються групувальні чи накопичувальні відомості. За даними первинних документів, звітів касира, угрупованої інформації накопичувальних відомостей та виписок із реєстраційних (поточних, особових) рахунків здійснюються записи у меморіальні ордери. В кінці місяця в бухгалтерії Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби за меморіальними ордерами підбиваються підсумки.

Оскільки проведення вибору форми бухгалтерського обліку виступає складовою облікової політики підприємства, то факт визначення її форми і варіант вибору зафіксуються в наказі про облікову політику установи. Приналежність форми бухгалтерського до сфери облікової політики автоматично переводить на неї дію принципу постійності, згідно із яким установа має додержуватися вибраної форми, а її зміна повинна обґрунтовуватись та фіксуватись в наказі про облікову політику нового звітного періоду.

Відповідно до чинного законодавства вся фінансово-господарська діяльність Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби має висвітлюватись у системі бухгалтерського обліку згідно із Планом рахунків бухгалтерського обліку зазначених установ. Даний план мають використовувати всі установи, що повністю чи частково утримувані за рахунок коштів місцевих або державного бюджетів, а отже, він повністю визначає їхню методологію обліку.

Проте, використовувати зазначений план рахунків в повному обсязі, безперечно, потреби немає, тому кожна установа розробляє робочий план рахунків – перелік синтетичних та аналітичних рахунків, що призначені для відбиття господарської діяльності.

В Старокостянтинівському управлінні Державної казначейської служби робочий план рахунків розробляється за участю головного бухгалтера. Формуванню його кінцевого варіанту передують аналіз методики відображення трансакцій, а також номенклатури об'єктів обліку установи за попередні роки, що здійснюють працівники бухгалтерської служби. Також головний

бухгалтер як представник управління визначає загальний достатній рівень аналітичності інформації, що потрібно отримати за результатами обробки в системі бухгалтерського обліку.

Робочий план рахунків Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби включається до наказу про облікову політику установи та затверджується як його складова (додаток). За робочим планом рахунків відпрацьовуються типові шаблони бухгалтерських проведенень господарських операцій, визначаються споживачі і користувачі результатів виконання кожного завдання; формується раціональна в просторі та часі система зв'язків із забезпечення якісного виконання облікових завдань; визначається порядок використання бази даних; порядок комп'ютерної обробки вхідної нормативно-довідкової та облікової інформації; комп'ютерні форми отримання вихідної інформації та канали її передавання; відпрацьовується методика комп'ютерного архівування інформації даних бухгалтерського обліку.

2.3 Методика обліку та контролю діяльності бюджетних установ на прикладі Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби

Облікова інформація Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби, як і інших установ та підприємств, має надзвичайно складну структуру, тому з огляду на таку багатозначність вона, безперечно, потребує організації, методики формування та методики контролю. Зрозуміло, що виконання поставлених щойно завдань є можливим лише за умови правильної організації всієї сукупності облікових інформаційних даних, що стосуються господарських подій та господарських операцій, і, відповідно, організації облікових номенклатур.

Всі облікові номенклатури, що формуються під впливом господарської

діяльності, характеризують об'єкти обліку. До таких, зокрема, в Старокостянтинівському управлінні Державної казначейської служби належать: доходи спеціального фонду; доходи загального фонду; видатки (касові і фактичні); грошові кошти (безготівкові, готівкові); видатки (із загального та спеціального фондів); розрахунки із дебіторами і кредиторами (передусім з постачальниками і підрядчиками, з іншими кредиторами та дебіторами, розрахунки з оплати праці); інші зобов'язання (короткострокові та довгострокові); необоротні активи (матеріальні запаси; основні засоби; інші необоротні матеріальні активи); капітал установи (результат виконання кошторису установи).

Зауважимо, що класифікація облікових номенклатур бюджетних установ за об'єктами бухгалтерського обліку є початком їх організації обліку, методики обліку та методики контролю. Наступний крок – це характеристика і розробка облікових номенклатур за об'єктами обліку бюджетної установи. Відповідно до цього визначається шлях руху і обробки інформації за сучасних умов електронного документообігу від входу в систему до виходу її із системи. Оскільки всі облікові інформаційні потоки в бухгалтерії Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби проходять всі зазначені етапи, то для зазначеної бюджетної установи потрібно ідентифікувати облікові номенклатури для кожного із етапів. При цьому, щоб досягти поставлених інформаційною системою зазначеної бюджетної установи, а також конкретизувати призначення та адресність та облікової інформації, варто підібрати до кожного етапу методичку ведення автоматизованого бухгалтерського обліку та електронного документообороту.

Зауважимо, що організація облікових номенклатур за умов електронного документообігу зводиться, по суті, до ідентифікації певних інформаційних полів (ділянок обліку) щодо відповідних носіїв інформації. Така ситуація пояснюється тим, що облікова інформація фінансово-господарської сфери набуває статусу об'єкта, а отже, і юридичної та доказової сили із її занесенням у відповідний електронний носій. Відповідно,

організація облікових номенклатур виступає основою організації електронних носіїв інформації та електронного документообороту.

Кожен із видів електронних носіїв облікової інформації об'єднує під відповідною назвою велику кількість різноманітних документів, облікових реєстрів і звітних форм. Електронні носії облікової інформації Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби мають безпосередній зв'язок із етапами бухгалтерського обліку, як відображено на рис. 2.6.

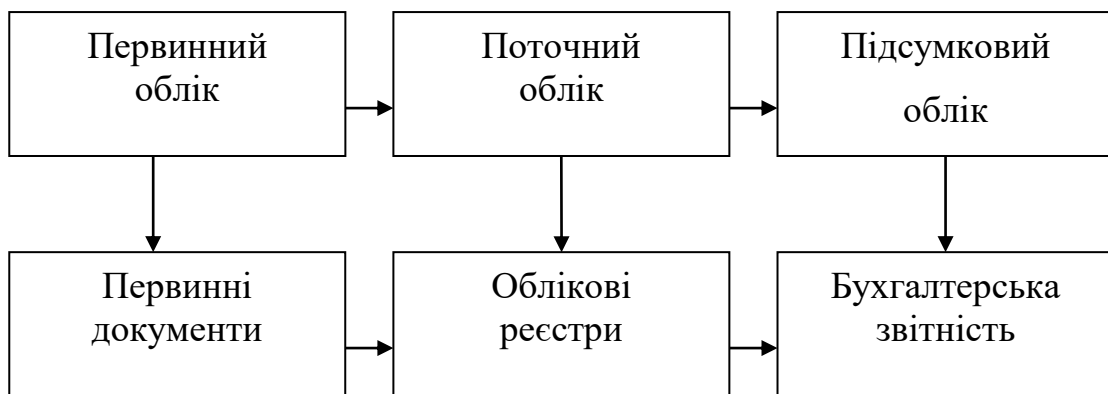

Рисунок 2.6 – Взаємозв'язок етапів бухгалтерського обліку через електронні носії облікової інформації

(Джерело: побудовано автором за [16])

Організація фіксування інформації в електронних носіях облікової інформації поточного та первинного етапів охоплює кілька технологічних процесів обробки та руху електронного документообороту: складання первинних документів (фіксування та вимірювання); приймання документів та їх перевірка; обробка інформації всіх первинних документів; перенесення інформації із первинних документів до електронних облікових реєстрів.

Забезпечення ефективної та раціональної організації цього етапу фіксування облікової інформації в первинних документах і електронних облікових реєстрах потребує постановки та розв'язання таких завдань: технічного забезпечення діяльності працівників бухгалтерської служби на основі ПК; створення і постійного оновлення довідкової нормативної бази із

питань бухгалтерського обліку; формування за допомогою сучасних технічних засобів електронної бази ідентифікаційних ознак (кодів, підписів) тих осіб, які за своїми функціональними завданнями беруть участь в обліковому процесі; створення мережі мобільного зв'язку між бухгалтерією та всіма структурними підрозділами із використанням ПК і засобів електронної пошти. На підставі меморіальних ордерів узагальнимо основні господарські операції, що характеризують діяльність Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби (табл. 2.5).

Таблиця 2.5 – Основні господарські операції із діяльності Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби

Зміст господарської операції	Кореспонденція субрахунків	
	дебет	кредит
Проведено розрахунки за товари	6312	2313
Сплачено штрафні санкції ОДПІ	2111	2313
Надійшли доходи на спеціальний реєстраційний рахунок в погашення заборгованості по надлишково перерахованому земельному податку	2313	2111
Списано канцтовари	8013, 8113	1812
Нарахована заробітна плата	8011	6511
Надійшло фінансування	2313	7011
Здано лишки готівки на реєстраційний рахунок	2313	2211
Надійшли кошти від орендарів в погашення відшкодування витрати	2313	2111
Надійшли кошти соціального страхування	2313	5411
Надійшли кошти в касу із реєстраційного рахунку	2211	2313
Перераховано грошові кошти на карткові рахунки	6514	2313
Перераховано податок з доходів фізичних осіб	6311	2313
Перераховано заборгованість за приватні телефонні розмови	6312	2313
Проведено розрахунки з постачальниками та підрядчиками	6211	2313
Перераховано єдиний соціальний внесок	6313	2313
Перераховано військовий збір	6311/2	2313

Описана нами вище організація та методика обліку діяльності бюджетних установ на прикладі Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби відображує внутрішній електронний документооборот як окремої бюджетної установи. Проте, в системі казначейства організовано також зовнішній електронний документооборот, для всіх установ казначейства та їхніх клієнтів, із використанням електронних сервісів Державної казначейської служби України, які стисло охарактеризовано в табл. 2.6 [30].

Таблиця 2.6 – Електронні сервіси Державної казначейської служби України

структура	Назва
Кваліфіковані електронні довірчі послуги	Кваліфіковані сертифікати, нормативні документи, програмне забезпечення, новини, регламент, контакти
Електронне подання звітності «Є-звітність»	Перелік захищених носіїв особистих ключів, зразки документів, система подання електронної звітності, щодо нових функціональних можливостей АС «Є-Звітність», інструктивні матеріали та роз'яснення
Програмне забезпечення для розпорядників та одержувачів бюджетних коштів	Програмний комплекс «Фіндокументи» (кошториси, помісячні плани асигнувань, розподіли, розпорядження, реєстри юридичних та фінансових зобов'язань, платіжні інструкції)
Клієнт Казначейства - Казначейство	Витяги з нормативно-правових документів, контакти, переваги для клієнтів, документація користувача СДО (інструкція), зразки документів, інформаційно-довідкові документи, поставити запитання, нові функціональні можливості СДО
Контакти технічної підтримки	Технічна підтримка користувачів електронних сервісів Казначейства, надання консультаційних послуг та опрацювання звернення з питань підключення та експлуатації електронних сервісів Казначейства (системи дистанційного обслуговування «Клієнт казначейства – Казначейство» (СДО) та АС «Є-Звітність») здійснюють центральний та територіальні (обласні) підрозділи технічної підтримки користувачів.

Також великого значення для забезпечення ефективності обліку бюджетних установ набуває правильно організована методика контролю, що спостерігається і діяльності Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби. Загалом під організацією контролю зазначеної облікової технологічно-процедурної схеми варто розуміти комплекс методів та засобів раціоналізації та оптимізації її відтворення та законності і правильності проведення. Найбільш загальною класифікацією є поділ контролю на внутрішній і зовнішній.

Початковою відправною точкою внутрішнього контролю є те, що складання первинних документів згідно із діючою нормативною базою має відбуватись у момент здійснення господарської операції, в окремих випадках – після її закінчення.

Первинні документи Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби складаються на бланках типових форм, що затверджені нормативно для використання при відображенні в обліку фактів господарської діяльності як типових для бюджетних установ, так і уніфікованих.

Записи в первинних облікових документах виконуються темним чорнилом або ж пастою кулькових ручок, з допомогою принтерів, друкарських машинок, і т. ін. Всі вільні рядки первинних документів підлягають обов'язковому прокресленню. Підпис особи, яка складає бухгалтерський документ, може бути проставлено вручну особисто, чи за допомогою штампа, факсиміле, чи іншим механічним та електронним способом. У разі автоматизованого варіанту складання документів (до прикладу, за допомогою обчислювальної техніки) підпис осіб замінюється цифровим підписом, паролем або іншим засобом авторизації.

Забезпечення своєчасного відображення в обліку всіх фактів здійснення господарських операцій, виконання всіма структурними підрозділами Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби покладено на керівника установи. Повну відповідальність за якісне та своєчасне

складання документів, своєчасну їх передачу та якісну електронну обробку для відображення в системі бухгалтерського обліку несуть ті працівники, які склали та підписали зазначені документи.

Відповідно до поставлених завдань та вимог щодо складання первинних документів доцільно можна визначити організаційні заходи.

За даним етапом фіксування інформації в електронних носіях це наступні заходи: чіткий поділ всіх функціональних обов'язків працівників, що зайняті в ході документування господарських операцій; визначення реальних нормативів часу з операцій документування; забезпечення відповідного рівня кваліфікації працівників, що зайняті обліковою працею, а також розробкою інструкцій зі складання первинних облікових документів, забезпеченням працівників інструктивними матеріалами із укладання первинної документації, проведенням інструктажу; розробка графіка паперового та електронного документообороту і його чітке дотримання; забезпечення працівників необхідними засобами обчислювальної, організаційної та вимірювальної техніки; забезпечення облікових працівників, які виконують облікові функції, необхідною кількістю чітких етапів первинної документації.

Наступний етап контролю – приймання і перевірка первинних документів – характеризує надходження первинних облікових документів до бухгалтерії. Всі первинні документи передаються до бухгалтерії згідно із встановленими у графіках документообороту термінами. Всі первинні документи, які надходять до бухгалтерії Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби, підлягають обов'язковій перевірці. Перевірка первинних облікових документів традиційно поділяється на наступні види: за змістом; за формою.

Кожен із видів перевірки поділяється на відповідні підвиди. Зокрема, перевірка облікових документів за формою передбачає: проведення формальної перевірки – паперові та електронні носії облікової інформації повинні бути складені за формою, яка визначена наведеними раніше нор-

мативно-правовими актами разом з усіма реквізитами і вимогами до оформлення; експертну перевірку – сам первинний документ перевіряється на автентичність, також установлюється дійсність підписів осіб, які склали документ, а також реальність фактичних реквізитів і записів; арифметичну перевірку – перевірка первинних документів на наявність та правильність проведених арифметичних підрахунків.

Зовнішній контроль переважно здійснюється Державною аудиторською службою України» шляхом проведення інспектування, державного фінансового аудиту, моніторингу закупівлі та перевірки закупівель. Інспектування проводиться як документальний та фактичний контроль у формі ревізій. Основні етапи ревізії наступні: підготовка до початку проведення ревізії; проведення ревізії діяльності установи; оформлення матеріалів ревізії; реалізація систематизованих матеріалів ревізії і контроль виконання прийнятих рішень.

Метою ревізії бухгалтерського в бюджетних установах є: перевірка додержання умов правильності організації обліку та складання фінансової звітності, додержання принципів методології обліку, повноти та своєчасності відображення в обліку та звітності бюджетної установи здійснених господарських операцій; попередження перекручення обліку та звітності; виявлення незаконних та не за цільовим призначенням використання доходів та проведених витрат, а також запобігання їм у подальшому.

Ревізії, як і будь-якій іншій галузі знань, притаманні такі поняття як предмет, об'єкт, суб'єкт, мета, які представлені на рисунку 2.7.

Процеси переходу до загальноєвропейських ринкових засад господарювання та обліку господарської діяльності бюджетних установ, вимагають особливої уваги в частині забезпечення відсутності ізоляції від процесів організації та менеджменту, адже тільки таким чином практика обліку забезпечуватиме моніторингову-контролюючу функцію, а не лише додаткову бюрократичну непотрібну складову.

Таким чином, здійснення контролю діяльності бюджетних організацій

варто проводити через: дотримання встановлених законодавством нормативів; зберігання усіх товарно-матеріальних цінностей та фінансових грошових засобів у місцях їх збереження й використання; правильність процесів витрачання фонду заробітної плати; дотримання термінів платежів та платіжної дисципліни.

Рисунок 2.7 – Предмет, об'єкт, метод і мета ревізії

(Джерело: [40; 43; 48])

Тоді здійснення послідовного, поточного, а також попереднього контролю матиме організаційною системою замкнене коло. А сам процес бухгалтерського обліку вважаємо таким, якому бракує ефективності, у випадку невиконання контролюючої функції. Тим не менш, систематичність здійснення контролю є необхідною, але такою, яка не ускладнює процес обігу документів.

За сучасних умов господарювання, які обумовлені воєнним станом, локдаунами, карантинними обмеженнями, виникає потреба здійснення реформ процесів обліку в бюджетних підприємствах. Такі реформи мають включати доступність обговорення, публічність та прозорість реформуючих заходів, візуалізацію результатів реформування через ЗМІ, підвищення кваліфікації задіяних обліковців в частині оновлень облікового характеру для підприємств бюджетної сфери, вибір форми підвищення кваліфікації та подальша оплата такого підвищення.

Висновки до розділу 2

В другому розділі дипломної роботи проведено дослідження організації і методики обліку та контролю діяльності бюджетних установ за умов розвитку електронного документообігу на прикладі Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби України.

В обліковій системі Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби зберігається незмінність прийнятої методології ведення бухгалтерського обліку, а також відображення господарських операцій згідно із прийнятою обліковою політикою бюджетної установи. Проведення контролю в установі здійснюється згідно вимог чинного законодавства України. Відповідно, організація облікових номенклатур виступає основою організації електронних носіїв інформації та електронного документообороту, що визначає якість та ефективність організації і методики обліку та контролю діяльності Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби України.

3 УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

3.1 Напрями удосконалення облікових процедур та процедур контролю в бюджетних установах під впливом розвитку комп'ютерних технологій

Діяльність кожного структурного підрозділу Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби установи пов'язана із використанням інформації. Обсяг всієї інформації установи, яка необхідна для її функціонування, і яка перебуває в обігу в інформаційній системі установи, можна визначити як інформаційні ресурси установи.

Особливо для Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби є важливою інформація про законність проведення господарських операцій і про результати його діяльності. Насамперед, варто мати на увазі, що для звичайного підприємства основною метою здійснення господарської діяльності залишається отримання прибутку. Разом із тим, для підприємств, установ та організацій бюджетного характеру, тобто таких, які здійснюють власне функціонування на підґрунті державної власності, в тому числі і для Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби основною метою діяльності залишається процес надання нематеріальних послуг, нематеріальне обслуговування. Таким чином, неотримання прибутку можливими госпрозрахунковими підрозділами бюджетної установи у кінці звітного періоду, або отримання від'ємної динаміки прибутковості, також розглядається, як можливий результат господарської діяльності.

Типовий обсяг коштів, якими протягом річного звітного періоду керуються установи бюджетної сфери діяльності, зазвичай виходить за межі десятків мільйонів гривень, тоді як дохідна та видаткова частина заявлених

коштів у спеціальному фонді може сягати 65-70% від загальної суми.

Тобто, насамперед, існує нагальна потреба одержання інформаційної підтримки як щодо структурних підрозділів, так і в частині кодів бюджетної класифікації. По-друге, здійснення бухгалтерського обліку зорієнтовано на потреби деталізації калькулювання та витратної частини собівартості нематеріальних обслуговуючих процесів. Тобто, для державного сектору економіки залишається актуальним саме програмне та методичне обслуговування калькулювання, методів калькулювання, методів обліку, одиниць калькулювання, об'єктів, предметів та суб'єктів калькулювання, методики калькулювання і матеріальних, і нематеріальних активів.

Інформаційні ресурси Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби характеризуються великими обсягами інформації, а також складними способами її обробки та тенденцією до збільшення її обсягів, що вимагає запровадження сучасних технологій обробки інформації. Система бухгалтерського обліку є основним джерелом інформації, що використовується Старокостянтинівським управлінням Державної казначейської служби. Одним із основних шляхів удосконалення процесів оперативного отримання повної і достовірної інформації про діяльність бюджетної установи разом із скороченням витрат на її утримання є удосконалення механізмів використання комп'ютерних технологій.

Інформаційні технології сьогодення є техніко-технологічним засобом формування стратегічних інформаційних ресурсів бюджетної установи, які обумовлюють її успішний розвиток, на чому мало зосереджується уваги в Старокостянтинівському управлінні Державної казначейської служби. Тому потрібно враховувати, що матеріалізуючи інформацію, комп'ютерні системи перетворюють облікові дані на джерела нових підходів і рішень, також підвищують ефективність діяльності бюджетної установи.

Також застосування комп'ютерної техніки вносить певні зміни на постійній основі до організації бухгалтерського обліку Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби, при

цьому комп'ютерна техніка із допоміжного засобу перетворюється на сучасний визначальний фактор організації обліку, і також змінює не лише форму бухгалтерського обліку, але й зміст. Зокрема, в бухгалтерії досліджуваної установи Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби такі зміни зумовлені тим, що удосконалюються способи обробки даних, які забезпечують швидкість надання інформації. Вона також забезпечується раціональною організацією інформаційних потоків облікових даних, одноразовим їх введенням і передачею за всіма напрямками, в тому числі для проведення внутрішнього і зовнішнього контролю. Проте, варто зазначити, що в обліковій системі досліджуваної установи саме таким аспектам приділяється недостатньо уваги, тому багато інформації, яка могла б бути систематизованою і використаною шляхом складання управлінських звітів, залишається поза увагою.

В умовах розвитку інформаційних систем та комп'ютерних технологій підвищується ефективність системи бухгалтерського обліку, рівня управління, контролю та облікового процесу. Крім того, кожна електронна форма бухгалтерського обліку наповнюється особливими бухгалтерськими знаннями, відбувається паралельне ведення бухгалтерського обліку за декількома стандартами, на основі одних і тих же одноразово введених до системи даних можна отримувати декілька варіантів оцінок та показників, які розраховуються за різними методиками в автоматичному режимі.

Важливими компонентами комп'ютерної форми обліку, без яких є неможливою організація її створення в бухгалтерії Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби, є: технічне забезпечення; інформаційне забезпечення; програмне забезпечення; методологічне забезпечення; організаційне забезпечення.

Одним із способів удосконалення організації бухгалтерського обліку в в бухгалтерії Старокостянтинівського управління є використання комп'ютерних мереж, як локальних, так і глобальних. До прикладу, якщо у бюджетній установі кілька комп'ютерів об'єднані між собою, то вони

формують локальну мережу. Відповідно, локальними мережами називають мережі, що об'єднують комп'ютери, які розташовані недалеко один від одного і сполучені між собою. Реальний режим та період часу введення бухгалтерських даних за допомогою комп'ютерної мережі суттєво прискорює весь процес бухгалтерського обліку. При заміні даних на одному робочому місці всі результати стають доступними кожному користувачеві, який працює в цій мережі. Відповідно, при такій організації функціонування бухгалтерії вимагається висока дисципліна користувачів даних.

Зазначимо, що мережеві версії комп'ютерних програм суттєво відрізняються високою ціною та великою складністю. При впровадженні дані версії потребують індивідуального налагодження та супроводу для кожного клієнта, і що особливо важливо, наявності кваліфікованого системного програміста. Система має забезпечувати безперервну роботу кількох автоматизованих робочих місць (АРМ) та підтримувати потужну базу даних, яка організована за допомогою сучасного програмного забезпечення. Поставлені вимоги до комп'ютерів на АРМ мають бути мінімальними, і програмна система має бути здатною до розширення користувачем функціональних можливостей та переліку облікових даних, які обробляються. Застосування комп'ютерних технологій забезпечує автоматизоване робоче місце бухгалтера ефективною інформацією, дозволить підняти на якісно новий рівень процес реєстрації господарських операцій, а також забезпечить створення інтегрованої бази даних, спроможної забезпечити всі напрями ведення обліку Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби (рисунок 3.1).

Єдність інформаційної бази Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби та повний автоматизований технологічний процес будуть забезпечуватися за рахунок одноразового введення інформації. Інтеграція бази даних первинного обліку та адаптація програмного забезпечення до сучасних потреб користувачів буде досягатися шляхом застосування різних комп'ютерних програм.

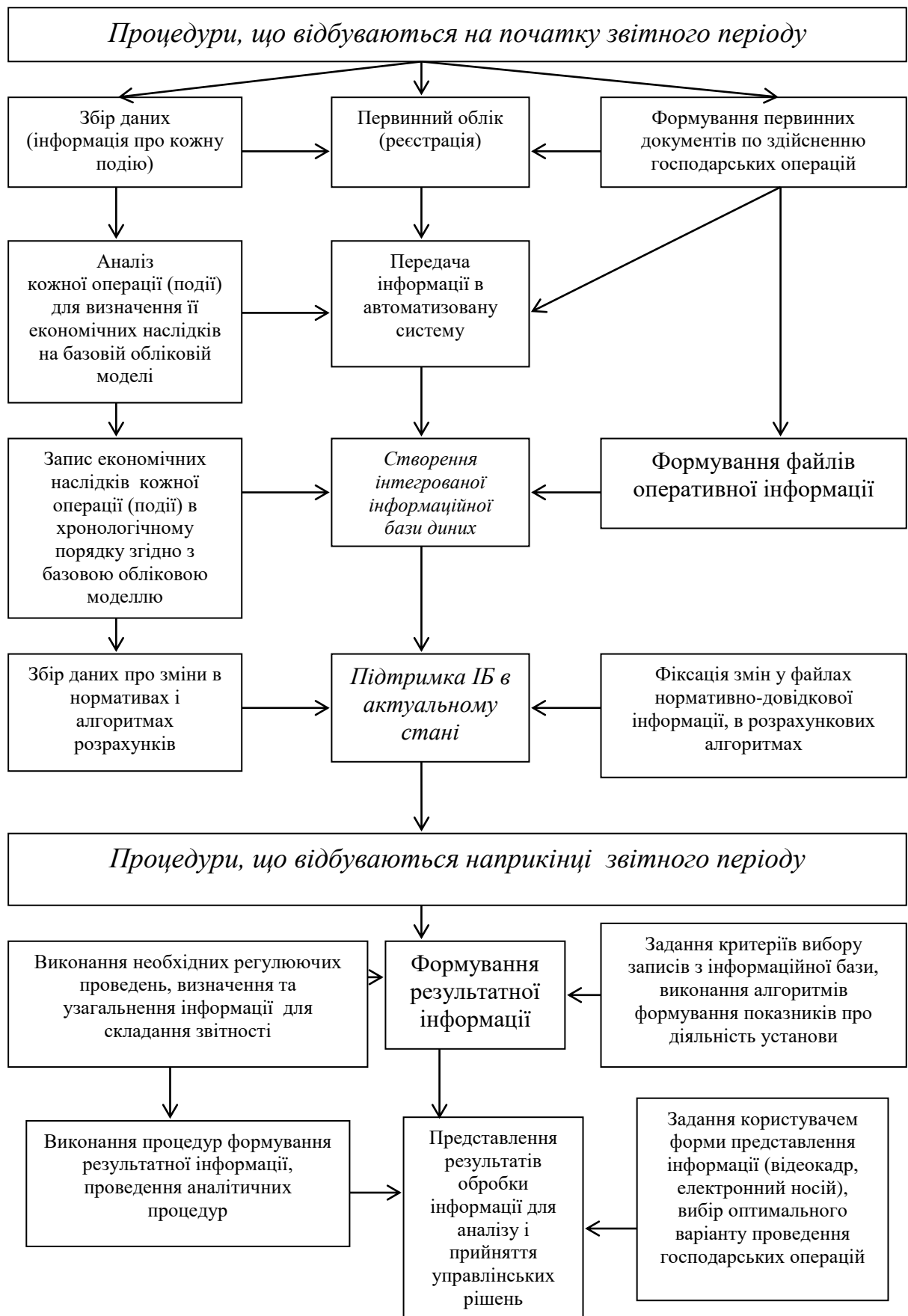

Рисунок 3.1 – Процедури з автоматизації обліку і контролю установи

(Джерело: побудовано автором за [4; 9; 22; 33])

Відповідно, така форма ведення обліку сьогодні необхідна для Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби. Адже це забезпечить підвищення оперативності управління бюджетними ресурсами, посилить контроль за їх цільовим використанням. Також комп'ютеризація ведення бухгалтерського обліку у бюджетних установах є єдино важливою передумовою формування єдиної інформаційної бази «Державне казначейство – бюджетні установи». Зазначена інформаційна база зможе забезпечити управління ресурсами бюджетів як головними розпорядниками коштів, так і розпорядниками коштів нижчих рівнів, що передбачає цільове і оперативне використання зазначених ресурсів.

Зважаючи, на завдання та об'єкти бухгалтерського обліку бюджетних установ, найбільш оптимальною програмою для автоматизації обліку виступає програма «Парус-Бюджет», а також «Дебет-Плюс». Вони призначені саме для тих юридичних осіб, що отримують фінансування із бюджету для забезпечення функціонування.

Автоматизація обліку Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби сприяє удосконаленню процесів узагальнення інформації протягом різних періодів і дозволяє в автоматичному режимі заповнити бухгалтерську звітність. Форми зовнішньої облікової звітності належать у програмному забезпеченні до категорії «регламентовані звіти», що розміщуються у зовнішньому файлі. Такий взаємозв'язок між зведеним та первинним обліком дозволяє постійно оновлювати облікові форми звітності згідно змін в законодавстві, не порушуючи принципів функціонування програмного забезпечення і послідовності відображення господарських операцій в системі обліку. Автоматизована система обробки та збору облікової інформації також має позитивний вплив на організацію та методіку проведення контролю. При цьому перевіряючий зможе використовувати для проведення перевірок як власне програмне забезпечення контролю, так і існуюче в установі. Складовими зазначеного програмного забезпечення можуть виступати довідники з нормативно-законодавчого регулювання

контролю та обліку бюджетних установ, довідники окремих нормативів та норм, тощо.

Зазначені заходи дозволяють підвищувати оперативність облікової інформації в ході проведення оперативного та тематичного контролю, який має місце у Старокостянтинівському управлінні Державної казначейської служби, а також скоротити поточні витрати на його проведення. Необхідність побудови сучасної ефективної системи контролю в бюджетних установах зумовлена тим, що вони як найважливіша ланка сучасної системи кругообігу бюджетних ресурсів створюють базис для цілей зростання бюджету країни і для соціального забезпечення працівників бюджетної сфери, а також для користувачів бюджетних послуг. Однак, прийняття ефективних рішень щодо успішного управління бюджетної установи неможливе без вирішення комплексу завдань, що пов'язані із їх обліком та контролем. На вирішення цих завдань має бути також спрямовано контроль діяльності бюджетних установ, послідовність якого та критерії оцінки представлені в табл. 3.1.

Таблиця 3.1 – Критерії оцінки методів контролю

Критерії оцінки методу контролю	Характеристика
Науковість	Полягає в застосуванні методичних прийомів, які обґрунтовані наукою
Ефективність	Передбачає, що застосування певного методу має забезпечити досягнення поставленої мети, точності дослідження, результативності, придатності для практики
Економічність	Забезпечує економію часу та засобів на дослідження
Відсутність шкоди	Відсутності матеріальної та моральної шкоди в процесі використання методу контролю
Простота і надійність	Полягає в доступності для дослідника, достовірності результатів дослідження

(Джерело: [9;29; 40; 43])

Практично кожен прийом внутрішнього чи зовнішнього контролю так чи інакше зводиться до порівняння різних елементів для цілей встановлення відхилення.

Така система контролю, незважаючи на поширення в бюджетних установах України, не відповідає вимогам часу і має бути замінена на систему «активного контролю» (табл. 3.2).

Таблиця 3.2 – Трансформаційні зміни завдань контролю діяльності бюджетних установ на етапі переходу від пасивної до активної системи контролю

Завдання пасивного контролю	Завдання активного контролю
Встановлення достовірності інформації щодо обґрунтованих господарських операцій	Виявлення законності та економічної доцільності здійснення господарських операцій
Встановлення своєчасності та повноти відображення інформації за результатами проведених господарських операцій бюджетної установи в бухгалтерських документах	Регулювання та спрямування інформаційних потоків за проведеними господарськими операціями установи для вирішення завдання максимізації повноти та достовірності генерованих даних поряд із мінімізацією впливу інформаційного пресу на керівників різних ланок управління
Перевірка правильності ведення обліку господарських операцій згідно із вимогами чинного законодавства	Удосконалення методики обліку та контролю господарських операцій бюджетної установи в межах правового поля із необхідністю врахування тенденцій зміни інформаційних потреб користувачів
Перевірка дотримання вимог суворого контролю і цільового спрямування використання бюджетних коштів із державного чи місцевого бюджетів	Модифікація та вдосконалення існуючих в бюджетній установі положень та систем контролю з метою попередження неправильного та нецільового використання бюджетних коштів
Перевірка достовірності відображення проведених господарських операцій в облікових документах та у звітності	Оптимізація та перерозподіл функціональних обов'язків структурних підрозділів бюджетної установи для максимально ефективного формування та вчасного подання звітних форм за результатами діяльності установи

(Джерело: побудовано автором за [29; 33; 45])

При такій системі до функції контролера входить, окрім всього іншого, розробка та надання рекомендацій щодо оптимізації стану об'єкта

дослідження. Таким чином, основним напрямом удосконалення контролю та обліку бюджетних установ, в тому числі і Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби, є повна автоматизація облікових робіт, створення локальних та глобальних мереж, що дозволить здійснювати ефективний електронний обмін документами, оперативний та поточний контроль кожної господарської операції установи, підвищити оперативність та точність бухгалтерського обліку і ефективно використовувати кошти бюджетів всіх видів і рівнів.

3.2 Підвищення ролі облікової інформації в системі управління установою за умов електронного документообігу

Роль бухгалтерського обліку та контролю як функції системи управління бюджетною установою на сьогодні є особливо актуальною в зв'язку із необхідністю прийняття раціональних та оперативних управлінських рішень, в особливо складних умовах фінансування бюджетних установ і надміру державного регулювання окремих питань. Підприємства, установи та організації, які працюють на ґрунті бюджетних коштів, здійснюють організацію бухгалтерського обліку власної діяльності з метою виконання контрольної та контролюючої, управлінської та моніторингової, інформаційної та предметної функцій. Доволі часто потреба прискіпливої уваги до виконання заявлених функцій пов'язана із наявністю характерних та доволі типових для установ окресленого сектору економічної діяльності невиконань та порушень, які зазвичай виявляють у процесі комплексної перевірки бюджетів. Такими типовими невиконаннями та порушеннями є заниження поточної вартісної суми основних засобів, недотримання законодавчих вимог щодо здійснення процесів оплати праці, збільшення та перевищення призначень кошторисного характеру, порушення штатної дисципліни тощо.

Найчастішою підставою для здійснення таких порушень стають

відповідні норми чинного законодавства, які недотримано органами місцевого самоврядування або виконавчими владними суб'єктами. Маються на увазі норми чинного законодавства та нормативної документації в частині формування та наступного виконання бюджетних норм; відсутність особливої вимогливості до підпорядкованих суб'єктів господарювання щодо здійснення бюджетної дисципліни. Також неприпустимим залишається наявна дефіцитність місцевих бюджетів за умови відсутності визначених джерел покриття дефіцитності або недійсності таких джерел

Також, особливої уваги потребує моніторинг зміни, частіше в сторону позитивної динаміки, розмірів фінансової підтримки із місцевих бюджетів тих господарюючих суб'єктів, які мають фінансову підтримку коштами державного бюджету.

Таким чином, посилюється потреба актуалізації та ефективного пошуку методичного забезпечення процесів управлінського обліку установ бюджетної сфери діяльності. Прослідковується значне ускладнення самої системи менеджменту господарської діяльності бюджетних установ, що призводить до відсутності прозорості керованості процесів діяльності, адже відчувається брак інформаційного забезпечення.

Управлінському персоналу бюджетних установ є надзвичайно важливою інформація бухгалтерського обліку про кінцевий результат діяльності установи, оскільки при належній системі обліку та контролю досягається підтримання оперативного та попереднього управління на такому рівні, який би забезпечував управлінський апарат відповідною інформацією та показував, що вся система управління працює цілеспрямовано.

До недавнього часу вітчизняна теорія та практика в межах єдиного бухгалтерського обліку не виділяла управлінський облік. Але, на сьогодні широкого використання набули такі поняття як управлінський облік, виробничий облік, контролінг, еккаунтінг, – місце яких в системі управління і в системі бухгалтерського обліку чітко не визначено. Але теорія управління впродовж тривалого періоду часу визначає облік як функцію управління.

Виходячи із цього, ми можемо визначити, що бухгалтерський облік є єдиний, неподільний та призначений для потреб управління.

Отже, роль інформації є беззаперечною для підвищення ефективності управління бюджетною установою, як важливого процесу координації та регулювання її діяльності для цілей досягнення поставленої мети. Відповідно, управління неможливе без інформації. На важливості такого моменту наголошують багато авторів наукових праць, відзначаючи, що головними умовами ефективного управління є: 1) наявність інформації; 2) вміння її аналізувати [21; 27; 33].

Стосовно до Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби, то для даної установи є важливим визначити модель формування поточної облікової інформації та основні її характеристики. Виділені характеристики дозволять сформулювати вимоги щодо облікової інформації із позицій інформаційних потреб управління та встановлення характеристик фільтрування інформації, що дозволить систематизувати інформацію в архівах та здійснювати її оперативний пошук на запити користувачів (рис. 3.2).

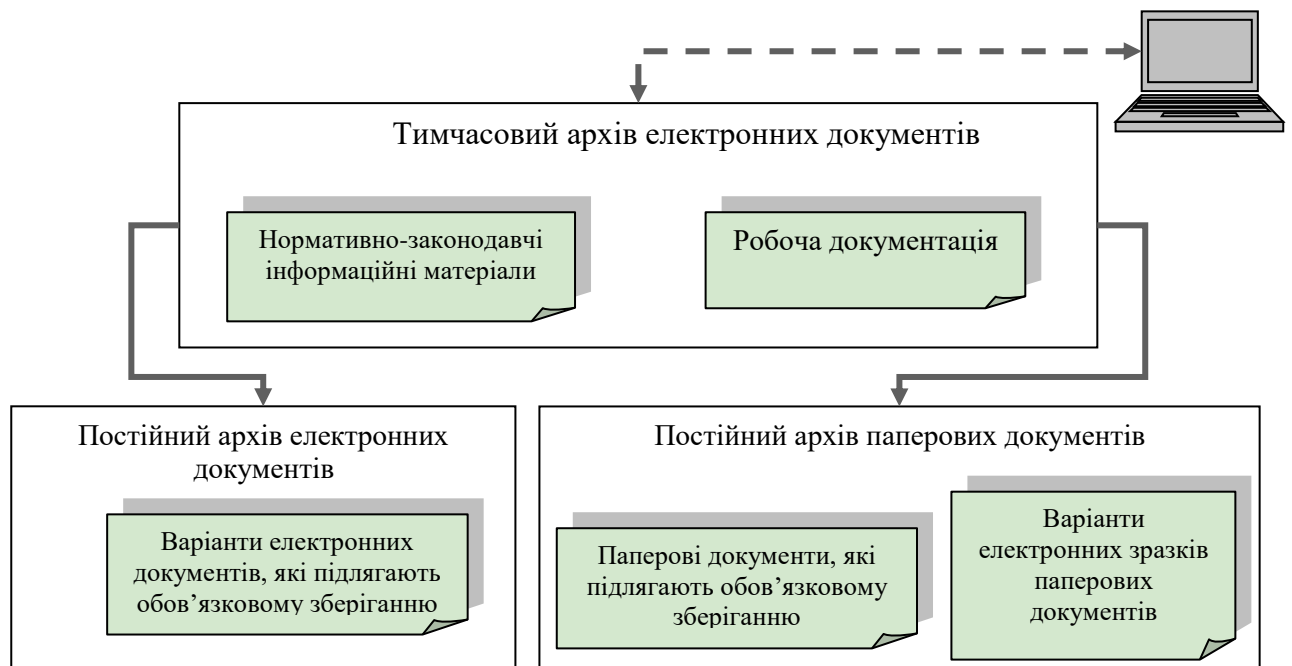

Рисунок 3.2 – Процес архівного збереження електронної документації

(Джерело: побудовано автором за [4; 9; 35; 42])

Отже, бухгалтерський облік посідає важливе місце в інформаційній системі Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби, оскільки є інструментом збору та упорядкування інформації, а також основним носієм інформації. Але, враховуючи сьогоденне інформаційне перенасичення всіх сфер життєдіяльності установи, має бути усунуте перевантаження інформацією працівників Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби, оскільки протилежна ситуація може негативно вплинути на ефективність та якість рішень, які приймаються управліннями. Тобто, якщо абстрагуватися від особливостей системи бюджетних установ, то особливий зв'язок між інтересами користувачів інформації і властивостями останньої є наступним (рисунок 3.3).

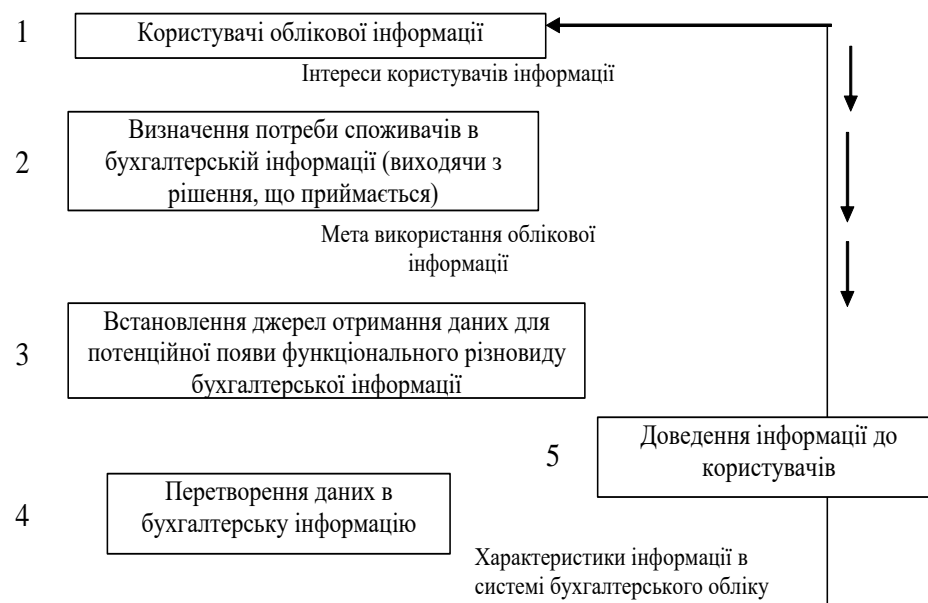

Рисунок 3.3 – Процес формування вимог до інформації, виходячи з інтересів користувачів

(Джерело: побудовано автором за [4; 9; 28])

Виходячи із рисунка, можемо прослідкувати зв'язок інтересів користувачів та характеристики інформації бухгалтерського обліку. Така схема визначає залежність характеристик облікової інформації від інтересів управлінського персоналу.

Також для Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби є вкрай важливим своєчасне вирішення проблем електронного документообігу, як показано в табл. 3.3 [45].

Таблиця 3.3 – Проблеми електронного документообігу [45]

Вид проблеми	Опис проблеми	Шляхи вирішення
Правильність організації та ведення електронного документообігу згідно із застосованими комп'ютерними технологіями	В окремих випадках відбувається перехід до електронного документообігу установи без врахування особливостей обліку її діяльності та особливостей застосовуваних комп'ютерних технологій. Це може викликати збої в роботі бухгалтерської комп'ютерної системи, які можуть мати непередбачені наслідки	Проведення комплексного аналізу існуючого документообігу та розробка проекту створення і впровадження електронного документообігу, що врахував би особливості обліку бюджетної установи та структуру бухгалтерської комп'ютерної системи, яку планується впровадити в установі
Визначення послідовності оптичного введення документів із паперового носія і обробка отриманої інформації у графічному вигляді	Автоматизоване переведення первинних паперових документів можливе тільки за допомогою відповідного сканувального обладнання (сканеру). І хоча даний процес сканування є швидким, проте подальше його розпізнавання у виді електронного графічного файлу у дані, що придатні для обробки комп'ютерною бухгалтерською програмою, триває досить багато часу і потребує значних затрат праці	Доцільним є також використання потужних програм із обробки відсканованих документів. Розробка якісних оптимальних уніфікованих форм облікових документів, які були б придатні для швидкої обробки після виконання сканування. Розміщення в документах необхідних даних, що потрібні для цілей подальшого використання в електронному вигляді. Заповнення даних документів із друкованими літерами для цілей швидкого їх розпізнавання програмою
Юридична обґрунтованість та юридична доказовість облікових даних електронних документів	Загалом основне поняття електронних документів визначено в законодавстві України, але розроблених нормативно-правових актів, які регулювали би використання електронних документів, немає в наявності	Доцільно розробити такий пакет законодавчих актів, які б могли регулювати порядок ведення і обороту електронних документів
Відповідність реквізитів електронного документа прийнятним стандартам	У законодавстві визначається, що юридичну силу може мати електронний документ лише при наявності обов'язкових реквізитів. Але законодавчо затвердженого переліку таких реквізитів немає	Окрім стандартних реквізитів доцільно також використовувати електронний підпис і відповідні позначки про зміну та доповнення документа
Контроль за правами доступу	Користувачі бухгалтерської комп'ютерної системи можуть отримувати доступ до такої інформації, на використання якої не мають права	Необхідно розмежовувати доступ до інформації для відповідних користувачів за рахунок використання різних засобів захисту
Захист електронного документа і його реквізитів	При зберіганні електронного документа потрібен його захист, можливе його псування та видозміна	В установі захист електронного документа необхідно забезпечувати різноманітними апаратними та програмними засобами

Отже, згідно із умовами функціонування управлінської системи зміст інформаційного забезпечення управління бюджетною установою за видами ієрархії облікової інформації можна представити як: систему даних, яку отримує керівник в розрізі видів інформації та знання, що одержані із інформації для обґрунтування прийняття рішень – це корисність інформації для отримання позитивних результатів у діяльності бюджетної установи.

Отже, інформація бухгалтерського обліку має відповідати на запити користувачів, і тому основні критерії її оцінювання наступні: змістовність (орієнтація на прийняття управлінського рішення); цінність (орієнтація на користувача); належний формат і адекватність (похідна від первинної інформації і узгодження із іншою інформацією про підприємство).

Застосування таких критеріїв відповідності облікової інформації ефективній системі управління бюджетними установами є особливо важливою умовою при необхідності визначення шляхів удосконалення облікової системи бюджетної установи.

Висновки до розділу 3

Облік і контроль в установі здійснюється в такій послідовності, щоб можна було відобразити всі операції, які виконуються з коштами бюджету в самій установі і підзвітними установами, своєчасно, точно і в повному обсязі.

Отже, основним напрямком удосконалення обліку, звітності і контролю бюджетних установ, в тому числі і досліджуваної установи, є повна автоматизація облікових робіт, створення локальних мереж, що дозволить здійснювати оперативний і поточний контроль кожної господарської операції установи, підвищити оперативність і точність бухгалтерського обліку та ефективно використовувати кошти бюджету. Також застосування комп'ютерної техніки вносить певні зміни на постійній основі до організації бухгалтерського обліку Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби, при цьому комп'ютерна техніка із допоміжного засобу перетворюється на сучасний визначальний фактор організації обліку, і також змінює не лише форму бухгалтерського обліку, але й зміст.

ВИСНОВКИ

В ході проведеного дипломного дослідження визначено, що хоча процеси здійснення на підприємствах, в установах та організаціях бюджетної сфери облікової практики відносяться до різновидів галузевого обліку, але ця галузь вважається однією із самих важливих. Варто зазначити наявність вдосконалення законодавчої та нормативної бази обслуговування заявлених процесів, база постійно оновлюється.

З одного боку, йтиметься про усе більшу відповідність вимогам міжнародних стандартів обліку, аудиту та аналізу у бюджетній сфері, з іншого боку, втрата актуальності та поява нововведень вимагає уважності до деталей та постійного підвищення кваліфікації облікового персоналу. Але процес не може бути відсутній через потребу враховування реального стану економічного та правового національного розвитку.

А зараз проходимо такий етап економічного розвитку нашої країни, коли до трансформаційних процесів, відсутності стабільності та сталого розвитку національної економіки, впливовості кризових явищ додаються форс-мажорні карантинні та воєнні впливи.

Із врахуванням вищезазначеного, в роботі зроблено наступні висновки.

1. Суворе регламентація організації та методики бухгалтерського обліку та контролю бюджетних установ забезпечує основу формування єдиної інформації та можливість порівняння їхніх показників за результатами функціонування установ різних відомств, а також можливість отримання зведених показників для цілей контролю за використанням коштів бюджету та виконанням кошторису доходів та видатків бюджетів різних рівнів. Організація ефективного та якісного контролю базується на принципах його проведення, що дозволяє досягнути кінцевої мети контролю – побудови системи, що попереджає можливі порушення, унеможливорює їх; сприяє досягненню максимальної законності та ефективності використання державних фінансових ресурсів.

2. На сьогоднішній день в діяльності багатьох бюджетних установ, під впливом стрімкого розвитку програмно-технічних комплексів, в останній період почали широко запроваджуватися електронні документи. Окрім первинних документів, також використовується електронна бухгалтерська

звітність. Оскільки первинні документи виступають основою бухгалтерського обліку і формування звітності, то необхідно суворо дотримуватися всіх правил та вимог складання електронних документів. Від правильності їх формування залежить якість інформаційного забезпечення та ефективність управлінських рішень.

Також електронний документообіг потребує формування нових підходів в організації обліку бюджетних установ та проведенні їхнього контролю, і значно підвищує якість їхньої результативності.

3. Метою модернізації обліку бюджетних установ є розв'язання проблеми організації бухгалтерського обліку і контролю в державному секторі. Як засвідчує практика Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби, організацію бухгалтерського обліку бюджетних установ доцільно розглядати із трьох сторін: по-перше, як систему нормативів та правил, що регламентують діяльність зі сторони вищих органів; по-друге, як колективну діяльність працівників бухгалтерії із ведення бухгалтерського обліку згідно до посадових інструкцій та встановлених правил ведення обліку, а також як організаційну структуру бухгалтерії; по-третє, як складну систему здійснення технології обліку, а також як важливу структуру документообороту і форми ведення бухгалтерського обліку, та напрями їх удосконалення і розвитку.

4. В обліковій системі Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби зберігається незмінність прийнятої методології ведення бухгалтерського обліку, а також відображення господарських операцій згідно із прийнятою обліковою політикою бюджетної установи. Проведення контролю в установі здійснюється згідно вимог чинного законодавства України. Відповідно, організація облікових номенклатур виступає основою організації електронних носіїв інформації та електронного документообороту, що визначає якість та ефективність організації і методики обліку та контролю діяльності Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби України.

5. Інформаційні ресурси Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби характеризуються великими обсягами інформації, а також складними способами її обробки та тенденцією до збільшення її обсягів, що вимагає запровадження сучасних технологій обробки інформації. Система бухгалтерського обліку є основним джерелом інформації, що

використовується Старокостянтинівським управлінням Державної казначейської служби. Одним із основних шляхів удосконалення процесів оперативного отримання повної і достовірної інформації про діяльність бюджетної установи разом із скороченням витрат на її утримання є удосконалення механізмів використання комп'ютерних технологій.

6. Інформаційні технології сьогодення є техніко-технологічним засобом формування стратегічних інформаційних ресурсів бюджетної установи, які обумовлюють її успішний розвиток, на чому мало зосереджується уваги в Старокостянтинівському управлінні Державної казначейської служби. Тому потрібно враховувати, що матеріалізуючи інформацію, комп'ютерні системи перетворюють облікові дані на джерела нових підходів і рішень, також підвищують ефективність діяльності бюджетної установи.

7. Також застосування комп'ютерної техніки вносить певні зміни на постійній основі до організації бухгалтерського обліку Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби, при цьому комп'ютерна техніка із допоміжного засобу перетворюється на сучасний визначальний фактор організації обліку, і також змінює не лише форму бухгалтерського обліку, але й зміст. Зокрема, в бухгалтерії досліджуваної установи Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби такі зміни зумовлені тим, що удосконалюються способи обробки даних, які забезпечують швидкість надання інформації. Вона також забезпечується раціональною організацією інформаційних потоків облікових даних, одноразовим їх введенням і передачею за всіма напрямками, в тому числі для проведення внутрішнього і зовнішнього контролю. Проте, варто зазначити, що в обліковій системі досліджуваної установи саме таким аспектам приділяється недостатньо уваги, тому багато інформації, яка могла б бути систематизованою і використаною шляхом складання управлінських звітів, залишається поза увагою.

8. Одним із способів удосконалення організації бухгалтерського обліку в бухгалтерії Старокостянтинівського управління є використання комп'ютерних мереж, як локальних, так і глобальних. До прикладу, якщо у бюджетній установі кілька комп'ютерів об'єднані між собою, то вони формують локальну мережу. Єдність інформаційної бази Старокостянтинівського управління Державної казначейської служби та

повний автоматизований технологічний процес будуть забезпечуватися за рахунок одноразового введення інформації. Інтеграція бази даних первинного обліку та адаптація програмного забезпечення до сучасних потреб користувачів буде досягатися шляхом застосування різних комп'ютерних програм.

9. Автоматизована система обробки та збору облікової інформації також має позитивний вплив на організацію та методику проведення контролю. При цьому перевіряючий зможе використовувати для проведення перевірок як власне програмне забезпечення контролю, так і існуюче в установі.

10. Зазначені заходи дозволяють підвищувати оперативність облікової інформації в ході проведення оперативного та тематичного контролю, який має місце у Старокостянтинівському управлінні Державної казначейської служби, а також скоротити поточні витрати на його проведення. Необхідність побудови сучасної ефективної системи контролю в бюджетних установах зумовлена тим, що вони як найважливіша ланка сучасної системи кругообігу бюджетних ресурсів створюють базис для цілей зростання бюджету країни і для соціального забезпечення працівників бюджетної сфери, а також для користувачів бюджетних послуг. Однак, прийняття ефективних рішень щодо успішного управління бюджетної установи неможливе без вирішення комплексу завдань, що пов'язані із їх обліком та контролем.

11. Також інформація бухгалтерського обліку має відповідати на запити користувачів, і тому основні критерії її оцінювання наступні: змістовність (орієнтація на прийняття управлінського рішення); цінність (орієнтація на користувача); належний формат і адекватність (похідна від первинної інформації і узгодження із іншою інформацією про підприємство).

Застосування таких критеріїв відповідності облікової інформації ефективній системі управління бюджетними установами є особливо важливою умовою при необхідності визначення шляхів удосконалення облікової системи бюджетної установи.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

- 1 Конституція України. – К.: Преса України, 1997. – 80 с.
- 2 Господарський Кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV Дата оновлення № 3272-IX від 27.07.2023: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?user=a&find=1&typ=21>
- 3 Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 № 996 Дата оновлення № 2435-IX від 19.07.2022 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/law/main.cgi>
- 4 Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22.05.223 № 851. Дата оновлення 01.08.2022. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/law/main.cgi>
- 5 МСБОДС 3 .Чистий надлишок або дефіцит за період, суттєві помилки та зміни в обліковій політиці. 2000. URL: https://buhgalter911.com/public/uploads/normativka/Standart_gossektor/%D0%9C%D0%A1%D0%91%D0%9E%D0%94%D0%A1/%D0%9C%D0%A1%D00.pdf.
- 6 Наказ Міністерства фінансів України № 11 «Про бюджетну класифікацію» від 14.01.2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/ru/v0011201-11#Text>
- 7 Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. Дата оновлення 03.09.2023. № 2755-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-22>
- 8 Положення про інвентаризацію активів і зобов'язань: наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. № 879. [Електронний ресурс] –Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14>.
- 9 Порядок роботи з електронними документами у діловодстві та їх підготовки до передавання на архівне зберігання, затв. наказом Мін'юсту від

11.11.2014 р. № 1886/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1421-14#Text>.

10Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : [Електронний ресурс] /. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>

11Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності Наказ МФУ від 28.03.2013 р. № 433. Дата оновлення № 1192 від 30.12.2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13>

12Про затвердження Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства та внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України Наказ МФУ від 27.06.2013 р. №635 11. Дата оновлення № 6 від 14.01.2020 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13>

13Про затвердження Інструкції щодо застосування економічної класифікації видатків бюджету та Інструкції щодо застосування класифікації кредитування бюджету Наказ МФУ від 12.03.2012 р. № 433. Дата оновлення 30 листопада 2022 року N 400 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201>

14 Про затвердження Положення про порядок складання, розгляду, затвердження основних вимог відносно кошторису доходів і видатків бюджетних установ: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2002р. №228 Дата оновлення № 764 від 07.07.2022 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/228-2002-%D0%BF>

15 Про затвердження Положення про Державну казначейську службу України. Наказ МФУ від 15.04.2015 р. № 215. Дата оновлення № 247 від 24.03.2021 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/215-2015-%D0%BF#Text>

16 Про затвердження типових форм меморіальних ордерів, інших облікових реєстрів суб'єктів державного сектору та порядку їх складання,

затверджена наказом МФУ від 16.03.2021 № 1416-17 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1416-17>

17 Про затвердження національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі Наказ МФУ від 12.10.2010 № 1202. Дата оновлення № 312 від 03.10.2022 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1017-10#Text>

18 Про схвалення Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в державному секторі на період до 2025 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 червня 2018 р. № 437-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/437-2018-%D1%80#Text>

19 Про схвалення Концепції розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади: Розпорядження Кабінету Міністрів України № 90-р від 15 лютого 2006 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/90-2006-%D1%80#Text>

20 Порядок застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі Наказ МФУ від 29.12.2015 № 1219. Дата оновлення № 162 від 30.03.2023 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-16#n24>

21 Акімова О.В., Гаврилюк Л.О. Проблеми бухгалтерського обліку в державному секторі в умовах модернізації. Науковий вісник Донбаської державної машинобудівної академії. Краматорськ, 2017. Вип. 2. С. 127–132.

22 Атамас П.Й. Основи обліку в бюджетних установах. Навчальний посібник / П.Й. Атамас. – Київ: Центр навчальної літератури, 2015. – 288 с.

23 Бабич О.М. Особливості економічних відносин у бюджетній сфері /О.М.Бабич// Вісник ЖДТУ. – 2006. –№ 1 (35). – С. 120-126.

24 Бутинець, Ф. Ф. Організація бухгалтерського обліку : підручник / Ф.Ф. Бутинець, О.П. Войналович, І.Л. Томашевська. — 4-е вид., доп. і перероб. — Житомир : Рута, 2005. — 528 с.

25 Войнаренко М.П. Інформаційні технології в організаційному управлінні підприємством / М.П. Войнаренко, Л.В. Ємчук, Л.В. Джулій // *Konzeptuelle Grundsätze des Wirtschaftswachstums bei der Globalisierung : kollektive monographie / herausgegeben vom Doktor Wirtschaftswissenschaften, Professor W. Jatsenko.* – Verlag SWG imex GmbH Nurnberg, Deutschland, 2016. – P.131-146.

26 Бюджетний Кодекс України від 21.06.01 р. № 2542-III [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/law/main.cgi>

27 Гізатуліна Л. В. Реформування системи бухгалтерського обліку в державному секторі. Незалежний аудитор. № 6. 2012. С. 56–57.

28 Губіна Д. Ю. Особливості використання в обліку електронних документів. Матеріали IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і молодих вчених «Актуальні проблеми та перспективи розвитку України в галузі управління та адміністрування: ініціативи молоді» 28 жовтня 2022 року; наук. кер. Маренич Т. Г. Харків: ДБТУ, 2022. С. 9-12.

29 Державна аудиторська служба України. Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%B5%D1%80%D0%B6>

30 Державна казначейська служба України. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://www.treasury.gov.ua/elektronne>

31 Джога Р.Т. Становлення та етапи розвитку обліку в бюджетних установах України /Р.Т.Джога/// Бухгалтерський облік і аудит. - 2002. - № 4. - С. 21 - 23.

32 Джога Р.Т. Бухгалтерський облік у бюджетних установах: Навчальний посібник. /Р.Т.Джога – К.: КНЕУ, 2004. – 250 с.

33 Дорошенко О. О. Стратегія модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі України і стан її реалізації на сучасному етапі. Вісник ЖДТУ. Економічні науки. 2012. (№ 3). С. 43–46. DOI: [https://doi.org/10.26642/jen-2012-3\(61\)-43-46](https://doi.org/10.26642/jen-2012-3(61)-43-46).

34 Ємчук Л.В. Сутність, структура та призначення інформаційної системи підприємства / Л.В. Ємчук // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2011. – № 5, т. 1. – С. 228–230

35 Заросило А. П. Застосування методів управлінського аналізу в діяльності бюджетних установ. Науковий вісник Херсонського державного університету. Херсон, 2016. № 20. С. 176–180. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_e_n_2016_20%281%29__44.

36 Казначейська система виконання бюджету / Булгакова С.О., Базанова Н.В., Єрмошенко Л.В., Сушко Н.І., Чечуліна О.О., Шаповал Т.А., Шульга Н.П.: Підручник. – К.: КНТЕУ, 2005. – 254 с.

37 Комплексная система автоматизации бухгалтерского учета, Версия 4.32 для предприятий и организаций, состоящих на бюджете. – Киев: СП «Парус Украина», 2020.– 395с.

38 Кириленко О.П. Місцеві бюджети України (історія, теорія, практика). /О.П.Кириленко// – К.: НІОС, 2000. – 384 с.

39 Кириченко Ю.М. Особливості надання органами місцевого самоврядування адміністративних послуг. Право і суспільство. 2020. № 2. С. 151–156.

40 Крисюк В.І., Каменський М.М., Юрченко О.В. Ревізія і контроль в установах і організаціях бюджетної сфери: Навчальний посібник./за ред..КрисюкВ.І.// - К.: Видавництво Європейського університету фінансів, Інформаційних систем, менеджменту і бізнесу. – 2000. – 148с.

41 Ларікова Т. В.Організація обліку в бюджетних установах / Т. В. Ларікова, І. С. Шилко // Фінанси, облік і аудит. – 2015. – Вип. 1. – С. 243-257. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Foa_2015_1_20

42 Лищенко О.Г., Кукоба Г.М. Удосконалення обліково-інформаційного забезпечення аналізу доходів спеціального фонду бюджетної установи. Міжнародний науково-виробничий журнал. 2015. Вип. 27, частина 2. С. 227–232.

43 Левицька С.О. Облік, контроль та аналіз діяльності непідприємницьких організацій: Автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.06.04 / Київ. нац. екон. ун-т. – К., 2005. – 28 с.

44 Марценяк Н. О. Реформування бухгалтерського обліку бюджетних установ: проблеми та перспективи. Науковий вісник БДФА. 2010. № 4. С. 346–351.

45 Ніколашин О.А. Проблеми електронного документообігу та шляхи їх вирішення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://magazine.faaf.org.ua/problemi-elektronnogo-dokumentooobigu-ta-shlyahi-ih-virishennya.html>

46 Облік у бюджетних установах: Навчальний посібник / За загальною редакцією О.А. Заїнчковського, доктора економічних наук та Т.М.

Сторожук, кандидата економічних наук. – Ірпінь: Академія ДПС України, – 2002. – 535с.

47 Організація бухгалтерського обліку: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Черніг. держ. технол. ун-т ; Ред. В. С. Лень. — К. : Центр навчальної літератури, 2006. — 696 с.

48 Організація обліку і контролю доходів бюджетної установи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/6169/1/dryzhakova%20\(kravchenko\)](http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/6169/1/dryzhakova%20(kravchenko)).

49 Павелчак-Данилюк О. Обґрунтування програмного забезпечення для автоматизації бухгалтерського обліку на підприємствах / О. Павелчак-Данилюк // Вісник ТНТУ. – 2014. – Т. 73, № 1. – С. 209–218.

50 Перчук О.В. Удосконалення обліку доходів та видатків органів державного сектору, 2017. URL: <http://176.105.99.114/bitstream/handle/8989898989/2569/%d0%a1%d1%82%d0%b0%d>

51 Проект модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2018-2025 роки. 2018. URL: <https://buhgalter.com.ua/news/buhgalterskiy-oblik/proektmodernizatsiyi-sistemibuhgalterskogo-obliku-vderzhavnomu/>.

52 Система управління підприємством «ДЕБЕТ Плюс» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.debet.kiev.ua>.

53 Свірко С. В. Концептуалізація управлінського обліку в бюджетних установах України. Вчені записки Київського національного економічного університету. Київ, 2012. Вип. 14. Ч. 2. С. 167-173.

54 Свірко С.В. Організація автоматизації процесу бухгалтерського обліку в бюджетних установах / С.В.Свірко // Фінанси, облік і аудит. – Вип.4. - К.:КНЕУ. - 2004. - С.276 - 282.

55 Свірко С.В. Функції і завдання бухгалтерського обліку бюджетних установ на сучасному етапі його розвитку / С.В.Свірко // Вчені записки. – Вип.6. – К.:КНЕУ. - 2004. - С.129-134.

56 Свірко С.В. Формування поля класифікаційних характеристик інформаційного забезпечення для побудови автоматизованих систем бухгалтерського обліку в бюджетних установах / С.В.Свірко // Праці Міжнар. наук.-практ. конф. «Розвиток економіки в трансформаційних період:

глобальний та національний аспекти». – Т. 3. – Дніпропетровськ: Наука і освіта. – 2005. – С.161-162.

57 Системи обліку в Україні: трансформація до міжнародної практики / За ред. М.П. Войнаренка. – К.: Наукова думка. – 2002. – 718с.

58 Сопко В.В. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу: підручник / В.В. Сопко, В.П. Завгородній. – К.: КНЕУ, 2004. – 412 с

59 Сушко Н. Бухгалтерський облік у державному секторі України та перспективи його реформування // Бухгалтерський облік і аудит. – 2005. – № 8-9. – С. 21-25.

60 Хмелюк А., Донських Н. Удосконалення бухгалтерського обліку в бюджетній сфері: перспективні напрямки реформування. Економічний аналіз. 2020. Том 30. № 3. С. 205-211.

61 Чечуліна О.О. Реформування системи управління доходами та витратами бюджету і розвиток казначейської системи його виконання: Автореф. дис... канд. екон. наук. 08.04.01 / Ін-т екон. прогнозування НАН України. – К., 2002. – 20 с.

62 Шевченко Анастасія. Організація електронного документообігу на підприємстві. URL: <https://uteka.ua/ua/publication/commerce-12-dokumentoorot-2-organizaciya-elektronnogo-dokumentoorota-na-predpriyatii>.

63 Podmeshalska, Y.V. and Varvarin, R.Yu. (2016), "Internal audit as a means of improving the accounting and control of accounts receivable", Economics and Society, vol.7, available at: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/7_ukr/161.pdf